

На основу члана 41. став 10. Пословника Владе („Службени гласник РС”, број 61/06-пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13, 76/14 и 8/19 – др. пропис) и члана 45. став 1. Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединих докумената јавних политика („Службени гласник РС“, број 8/19),

Министарство просвете, науке и технолошког развоја објављује

ИЗВЕШТАЈ О СПРОВЕДЕНОЈ ЈАВНОЈ РАСПРАВИ

О ПРЕДЛОГУ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ДО 2030. ГОДИНЕ СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА ПЕРИОД 2021-2023. ГОДИНЕ

Закључком Одбора за јавне службе (Закључак 05 Број: 61-1350/2021) од 17. фебруара 2021. године усвојен је Програм јавне расправе о Предлогу Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године (у даљем тексту СРОВ) односно одобрено је спровођење јавне расправе.

Јавна расправа о Предлогу СРОВ са Акционим планом за период 2021-2023. године (у даљем тексту АП), је спроведена у периоду од 19. фебруара до 10. марта 2021. године.

Програм јавне расправе о Предлогу Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године, са АП, као и са прилозима утврђеним Пословником Владе, објављени су на интернет страници Министарства просвете, науке и технолошког развоја (у даљем тексту МПНТР), а заинтересована лица могла су своје сугестије, предлоге и примедбе да доставе путем формулара, на следећу адресу електронске поште: strategija2030@mpn.gov.rs.

Програм јавне расправе је објављен и на порталу Е-управа где је МПНТР позвало представнике државних органа, Покрајинског секретаријата за образовање, Националног просветног савета, Савета за средње стручно образовање и образовање одраслих, Националног савета за високо образовање, Завода за унапређивање образовања и васпитања, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, Педагошког завода Војводине, представници Националних савета националних мањина, представници стручних друштава, научних института, репрезентативних синдиката, представници државних и приватних универзитета, представници Агенције за квалификације, Привредне коморе Србије, Националног акредитационог тела и друге заинтересоване учеснике да узму учешће у јавној расправи.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је у оквиру јавне расправе организовало **онлајн сесије** за које су се сви заинтересовани регистровани путем линка:

<https://zavod.edu.rs/javna-rasprava/>, а у оквиру јавне расправе је организован и **скуп 8. марта 2021. у Клубу посланика**, са применом свих епидемиолошких мера.

Током трајања јавне расправе, учесницима у јавној расправи је представљен предлог документа јавне политике, његов значај за даљи развој образовања, као и за процес евро-интеграција, док је посебан део презентовања био посвећен општим и посебним циљевима, мерама и предложеним активностима у оквиру Акционог плана за период од 2021. до 2023. године, који чини интегрални део Предлога Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године.

Учесници у јавној расправи били су представници државних органа, Националног просветног савета, високошколских установа, основних и средњих школа, Заједнице школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом Републике Србије, различитих удружења наставника, стручних друштава, удружења грађана, родитеља ученика, фондација, националних савета националних мањина, синдиката, издавачких предузећа, међународних организација итд.

Током трајања јавне расправе пристигло је **103** попуњена формулара (од којих је 19 било идентичног садржаја) са начелним сугестијама и појединачним предлозима и примедбама. По завршетку јавне расправе, МПНТР је оформило Комисију са задатком да разматра пристигле сугестије. Комисија је разматрала и све друге сугестије, предлоге и примедбе уопштеог карактера које нису садржале конкретне предлоге за измену текста Стратегије, укључујући и оне прикупљене током онлајн сесија и скупа који су организовани током јавне расправе. Све примедбе и сугестије које су се односиле на правно-техничку редакцију текста су прихваћене.

У наставку су приказани пристигли предлози који су наведени хронолошки (у односу на датум пристизања), исход разматрања Комисије као и образложења одлука Комисије.

Сви термини који се у овом извештају користе у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски род особа на које се односе.

ПРЕДЛАГАЧ 1:

Име и презиме	проф. др Срђан Шљукић
Установа/институција	Представник Матице српске у НПС

Предлог - У СРОВРС 2030 постоји изразит дисбаланс између активности којима се јачају опште компетенције наставника и оних које се тичу стручних знања и то на штету уже стручног знања, те се предлаже да нагласак стави и на обавезну проверу друштвеног кредибилитета организација које спроводе додатно образовање и обуку наставника у областима које нису уже стручне. Треба да се у Стратегију, у главама „Визија“ и „Циљеви“ уведе и израз „српски национални идентитет“, као и потреба његовог неговања и да то буде предвиђено и за средње школе и високо образовање, а не само за основно. У глави „Циљеви“ као један од циљева треба да се предвиди и повећање броја часова матерњег језика и књижевности у основним и средњим школама и да се повећа број часова српског као нематерњег језика, који је сада недопустиво мали (у неким разредима је на нивоу броја часова страног језика) и негативно се одражава на интеграцију националних мањина. У циљеве треба да се уврсте и додатне активности везане за наставу Историје, као и повећања броја часова Историје у средњим стручним школама, у којима је тај број недопустиво мали. Треба да се дода и потреба увођења часова Физичког васпитања и спорта на универзитете и високе школе струковних студија.

Одговор - У посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе. Приликом припреме предлога планова и програма, ЗУОВ у радне групе укључује представнике релевантних институција. Када се буде приступило ревизији планова и програма, ЗУОВ ће узети у обзир предлог Матице српске, као и предлоге осталих предлагача.

Када је у питању број часова историје у стручним школама, важно је напоменути да је број часова општеобразовних предмета у стручним школама ограничен на 40 % од укупног фонда часова, због чега је смањен број часова већине општеобразовних предмета, не само историје.

Везано за део предлога који се односи на кредибилитет организатора обука и компетенције наставника развијане путем сталног стручног усавршавања, стратегијом је предвиђена измена Правилника о сталном стручном усавршавању, као и ревизија процедура израде Каталога сталног стручног усвршавања и праћења ефеката реализованих обука, чиме се унапређује ова област.

ПРЕДЛАГАЧ 2:

Име и презиме	Радоје Ђеранић
Установа/институција	Основна школа „Јован Миодраговић“ Врачар, Београд

Предлог - Давање већих и прецизнијих слобода наставницима у реализацији плана и програма, детаљнијих упутства наставницима о могућим одступањима, а у неким областима делимично проширење плана и програма; реализација плана и програма кроз различите методе мотивације, игру, помагање једни другима, тимски радови и такмичења, наставници, посебно млађи кадар, схвата уџбеник као „свето писмо“ што је и неупућеност са матичних факултета (неадекватна пракса).

Одговор - Програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама и могућностима ученика. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје. Садржаји нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика. Програми наставе и учења подразумевају да оствареност прописаних исхода води ка развијању компетенција.

На путу остваривања програмом прописаних циљева и исхода, кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивања садржаја, метода наставе и учења и активности ученика.

Полазећи од предметних исхода и садржаја датих у оквиру програма наставе и учења, од наставника се очекује да дати програм контекстуализује према потребама конкретног одељења имајући у виду карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе.

Стратешким документом предвиђена је ревизија кључних, међупредметних, општих и специфичних предметних компетенција/стандарда компетенција, на основу којих ће се радити на развоју нових и унапређивању програма наставе и учења у основном, општем средњем, уметничком, средњем стручном и дуалном образовању и васпитању. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе.

ПРЕДЛАГАЧ 3:

Име и презиме	Горан Пешић
Установа/институција	ОШ „Трајко Стамнековић“ у Лесковцу

Предлог – Мишљење да показатељи ефекта не смеју да буду просечна постигнућа на ПИСА, ТИМСС или ПИРЛС тестовима и да у оквиру Мере 1.1.3 Подршка образовно-васпитним установама у јачању васпитне функције треба додати показатеље који се односе на број

ученика који учествују на свим школским, општинским, окружним и републичким такмичењима и смотрама (математика, српски језик, биологија,...). Сматра се да једна од мера мора бити и контрола средстава локалне самоуправе намењених за стручно усавршавање просветних радника.

Одговор – Међународна истраживања ПИСА, ТИМСС и ПИРЛС пружају драгоцене податке за утврђивање ефикасности система образовања и праћења његовог развоја. Такав приступ и методологију препознаје и прихвата велики број земаља, па готово свака друга земља у свету учествује у ПИСА истраживању и тај број се из циклуса у циклус повећава.

Пре свега, ова истраживања омогућавају креаторима образовних политика да уоче последице спровођења одређених пракси и политика, преиспитају постојећа веровања и претпоставке уграђене у њихове образовне системе и размотре образовне концепте који нису коришћени у њиховим земљама.

Даље, резултати се користе ради праћења напретка остваривања циљева који су постављени на светском или европском нивоу. Србија је потписник УН Агенде Циљеви одрживог развоја до 2030. године. У оквиру ове агенде дефинисани су циљеви који се односе и на образовање, а који између осталог подразумевају да свако дете или млада особа треба да овлада барем основним нивоима читалачке и математичке писмености. Евалуационе студије ИЕА (ПИРЛС и ТИМСС) пружају ове драгоцене податке за праћење напретка ка остваривању УН циљева развоја одрживог развоја. Такође, резултати о писмености ученика (математичка, читалачка и научна) којим се бави ПИСА студија коју реализује ОЕЦД представља један од индикатора праћења квалитета образовања у земљама Европске Уније.

Тестови који се користе у овим истраживањима проверавају ниво развијености одређених компетенција. Компетенција се може одредити као капацитет особе да у различитим ситуацијама интегрише и упусти своја знања, вештине и ставове да би одговорила на изазове садашњег и будућег образовања, професије и одраслог доба. У том смислу, не може се говорити о "глобалним" потребама, већ о универзалној потреби друштва да обезбеди услове да ученици добијају образовање које их чини пре свега функционално писменим, односно да их поред усвајања предметних садржаја оспособљава да они та усвојена знања примене у свакодневном животу и раду. Систем који је заснован на развоју и континуираној провери оствареног нивоа развијених компетенција код ученика је улагање у њихову будућност, а тиме и у будућност економије наше земље.

Неоспорно је да процену ефикасности образовног система треба такође засновати на националним стандардима постигнућа ученика. То је до сада остваривано спорадично, али је Стратегијом 2030, планирано успостављање основе за национални систем националних тестирања планиран (у оквиру Посебног циљ 1.2 Унапређен систем за осигурање квалитета у предуниверзитетском образовању и васпитању и активности у сегменту 1.2.2.)

СРОВРС 2030 и АП ће бити допуњени одговарајућим формулацијама које се односе на такмичења које финансира МПНТР.

Планирање и контрола трошења средстава локалних самоуправа није у надлежности МПНТР.

ПРЕДЛАГАЧ 4:

Име и презиме	Марина Миловановић
Установа/институција	Удружење професора шпанског језика Србије

Предлог - Шпански језик иако је један од језика са највећим бројем говорника и међу најраспрострањенијим у свету, најмање је заступљен страни језик у образовном систему Србије, па га тако треба интензивније увести у основним школама. Односно, иако би се у гимназијама можда и створила могућност, не постоји довољан број основних школа у којима се учи шпански језик, те нема довољног броја ђака из основних школа, на основу којих би се шпански уводио у гимназијама. На основу волонтерског пројекта Удружења, може се закључити да постоји велика жеља како међу родитељима, тако и међу ученицима, али шпански се просто не налази у понуди школа и то нам је тренутно највећи проблем.

Одговор - У складу са Законом о основама система образовања и васпитања, један од исхода образовања и васпитања је и способност ученика да користи страни језик.

Осим изучавања страног језика, као обавезног предмета, ученик у другом циклусу бира други страни језик, као један од изборних програма, са листе страних језика коју нуди школа у складу са својим кадровским могућностима.

ПРЕДЛАГАЧ 5:

Установа/институција	ШООО Доситеј Обрадовић
----------------------	------------------------

Предлог – 1. Вратити хорове и оркестре у школе, у фонд од 20 часова непосредног рада наставника. Школе које имају до 400 ученика требају да имају један ансамбл, до 800 ученика два ансамбла, до 1200 ученика три ансамбла, а преко 1500 ученика четири ансамбла. Напомињем да је Правилником у Сл. Гласнику Просветног гласника 5/2019, назначено да мали и велики хор, као и оркестар улазе у фонд од 20 часова, али у пракси се још увек не примењује и програм Доситеј не препознаје те предмете; 2. Поново увести у 3. и 4. разред основне школе музичке педагоге; 3. Сматрамо да би враћање наставе музичке културе са фондом од 1 час уместо 0,5 недељно у други разред природно математичког смера у гимназијама, увођење наставе музичке културе у 1 и 2 разред рачунарског смера као и враћање предмета музичка култура у све средње стручне школе у Србији, макар једну годину учења, веома допринело повећању квалитета образовања и развоја личности младих људи који су будућност ове земље. Опште су познати бенефити ове наставе у трансферу развоја апсолутно свих когнитивних и емотивних процеса у човеку што између осталог доводи и до смањења вршњачког насиља и осталих типова проблематичног понашања.

Свака Предшколска установа треба да има стручног сарадника – професора музике, како би се у најранијем узрасту деца правилно усмеравала; 4. Размислити о увођењу изборног предмета Народне игре у основне и средње школе, који би предавали наставници музичке културе и физичког васпитања.

Одговор - Уједначавање финансирања хорова у школама се реализује подзаконским актима па ће се, иако предложено није тема СРОВРС 2030, изменама и допунама правилника о финансирању услуга у образовању и о норми непосредног рада наставника ово питање ће бити разматрано.

У трећем и четвром разреду основне школе, наставу изводе наставници разредне наставе и увођење наставника других врста и степена стручне спреме може довести до технолошких вишкова. Наставници разредне наставе имају одговарајуће образовање за остваривање програма наставе и учења у прва четири разреда основне школе.

Увођење нових програма у гимназијском образовању је спроведено на законом прописан начин. Наиме, Национални просветни савет је на својој седници дао позитивно мишљење на план и програм наставе и учења. У Националном просветном савету су заступљени сви релевантни представници предуниверзитетске образовне заједнице – у овом случају то је представник Заједнице музичких и балетских школа Републике Србије.

Увођење новог изборног предмета се реализује на основу извршене анализе постојећих програма, односно, на основу процене њиховог доприноса развоју општих, међупредметних компетенција, истовремено узимајући у обзир потребе и капацитете система и преоптерећеност ученика.

ПРЕДЛАГАЧ 6:

Име и презиме	проф. др Гордана Николић
Установа/институција	Педагошки факултет у Сомбору

Предлог – 1. Начелна примедба се односи на то што су Предлогу СРОВ не помињу школе за образовање ученика са сметњама у развоју, као ни запослени који раде у овим школама, уз питање да ли најављени Ресурс центри преузимају улогу ових школа; 2. предлози који се односе на промену индикатора у мери 1.4.1; 3. предлог који се односи на посебни циљ 1.7. предлаже „успостављање примене плана и програма српског језика као нематерњег у раду са децом/ученицима који имају комуникативне проблеме као и успостављање и развој квалитетног васпитно-образовног рада на Српском знаковном језику за глуву децу/ученике, којима је то једни вид остваривања комуникације.“

Одговор - Текст СРОВРС 2030 ће бити унапређен у више сегмената на основу предлога, како би установе за образовање и васпитање деце и ученика са сметњама у развоју (укључујући инклузивне, типичне школе и специјалне школе као и развојне групе у предшколским установама и специјална одељења типичних школа) биле видљивије, како би било јасније да се специјалне школе и одељења не укидају и да ресурс центри не

преузимају њихову улогу, него употпуњују подршку наставницима, родитељима и деци, ученицима са развојним сметњама и инвалидитетом. Напомињемо да све мере наведене у документу које се тичу унапређивања компетенција запослених, квалитета рада образовних установа, дигитализације, унапређивања васпитне улоге школе, заштите од насиља и дискриминације итд. обухватају и школе за ученике са сметњама у развоју. СРОВРС 2030 је усмерена на активности којима се образовне политике имплементирају кроз нове механизме. Став МПНТР по овом питању је да школе за ученике са сметњама у развоју настављају са радом, а да ће неке од њих, које задовоље одређене критеријуме, добити статус Ресурс центра, као додатна делатност специјалне школе. Ресурс центри треба да обезбеде већу доступност различитих услуга додатне подршке, рационалнијим коришћењем постојећих и обезбеђивањем нових видова подршке који недостају у систему (нпр. примена асистивне технологије). РЦ доприносе развоју система подршке деци, ученицима и одраслима, родитељима и запосленима у образовању и на тај начин повећавају праведности образовног система.

Нема потребе за променом индикатора, нити за изменом текста, наиме формулација предлагача садржи управо оно што је већ уређено Правилником о педагошком асистенту и андрагошком асистенту („Сл. гласник РС“, бр. 77/19) у којем су дефинисани јасни критеријуми за ангажовање педагошких асистената. Правилник разликује педагошког асистента за децу и ученике ромске националности којима је потребна додатна подршка у образовању (који пружа помоћ и додатну подршку групи деце и ученика у установи и помоћ и подршку наставницима, васпитачима и стручним сарадницима, у наставним и ваннаставним активностима, у циљу унапређивања њиховог рада са децом и ученицима ромске националности којима је потребна додатна подршка у процесу образовања) и педагошког асистента за децу и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом (правилником се дефинише да наведено раде дефектолози).

Што се тиче предлога који се односи на индикаторе везано за ресурс центре, мишљења смо да нема потребе за предложеном изменом индикатора, јер су критеријуми за успостављање ресурс центра саставни део Правилника о Ресурс центрима чија израда је у току. Друга одредница у овом индикатору не мери промену, јер је важније колико је установа добило статус ресурс центра, од тога колико установа задовољава критеријуме за стицање овог статуса.

Предлог који се односи на Посебни циљ 1.7 се делимично усваја, има основа да се размотри активност кроз коју се унапређује примена знаковног језика у школама за ученике којима је то једини вид комуникације. Заједница и организације глувих и наглувих су више пута иницирали да се уведе настава на знаковном језику по моделу билингвалне наставе, али без операционализованог предлога, тако да до сада није пронађено системско решење за примену знаковног језика у настави. Предлог израде системске подршке за увођење подучавања и учења српског знаковног језика у образовно-васпитним установама се прихвата. Са друге стране, предлог везан за примену програма српског као нематерњег језика за ученике који имају комуникативне проблеме се не може прихватити, наиме ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом који имају тешкоће у комуникацији, а чији

је матерњи језик српски, уче по програму српског језика и књижевности који по потреби може да се прилагоди потребама и компетенцијама ученика у индивидуалном образовном програму (ИОП1 или ИОП2), а програм српског као нематерњег језика се примењује у настави која се иначе реализује на језику националних мањина, као обавезни предмет. Такође, постоји и програм српског као страног језика по ком уче деца и ученици ромске националности који не говоре српски језик, а укључују се у обавезно образовање и васпитање по споразуму о реадмисији или су деца/ученици мигранти, тражиоци азила, или друга деца страних држављана.

ПРЕДЛАГАЧ 7:

Име и презиме	Радмила Марчић
Установа/институција	ОШ „Станко Марић“, Угриновци

Предлог – Увођење двопредметних акредитованих студијских програма за образовање наставника (физика-хемија, хемија-биологија, физика-техника и технологија, историја – географија итд.)

Одговор – Предлог не може бити предмет стратешког документа јер је у надлежности високошколских установа.

ПРЕДЛАГАЧ 8:

Име и презиме	/
Установа/институција	Филозофски факултет Универзитет у Београду, Одељење за педагогију и андрагогију, Катедра за предшколску педагогију

Предлог – Преименовање различитих делова документа који се односе на предшколско васпитање и образовање.

Одговор - Предлог се прихвата јер доприноси повећању терминолошке усаглашености између документа јавне политике и праксе практичара.

ПРЕДЛАГАЧ 9:

Установа/институција	Друштво за стране језике и књижевности Србије

Предлог – 1. Начелни предлози се односе на препознавање вишејезичне компетенције у складу са Препорукама савета о кључним компетенцијама за целоживотно учење, укључујући и допуну визије; 2. предлаже се допуна у дефинисању посебног циља 1.1 додатком који се односи на међусобно поштовање и уважавање, међукултурну комуникацију; 3. у вези са посебним циљем 1.4. треба додати реч вишејезичност, у смислу

унапређивања капацитета запослених у образовању за унапређивање вишејезичности; 4. предлаже се, у вези са посебним циљем 1.5, повећање обима дидактичко-методичких предмета у иницијалном образовању наставника и унапређење праксе у ОБУ; 5. у вези са посебним циљем 1.4. предлажу се показатељи као што су „број ученика укључених у учење различитих језика (српски као матерњи, српски као нематерњи, језици националних мањина/регионални језици, страни језици, српски знаковни језик); 6. у вези са посебним циљем 1.1, снажно се подржава предлог да се спроведе ревизија и унапређење планова и програма наставе и учења у основном и средњем образовању; 7. у оквиру мере 1.4.2. предлаже се додавање показатеља (нпр. број језика који се уче у школи, број ученика укључених у учење различитих језика и активности итд.), као и активности као што су „укључивање школских управа у развој језичке образовне политике и креирање модела наставе за подстицање вишејезичности и развој компетенција на српском језику, језику националних мањина и страним језицима“.

Одговор – Преформулација и допуна визије ће бити разматрана у светлу свих других коментара у вези са изменама и допунама визије.

Међусобно поштовање и уважавање, укључујући међукултурну комуникацију, је обухваћено текстом СРОВРС пре свега активностима развоја и оснаживања капацитета запослених који воде ка развијању школског амбијента који афирмише вредности савременог демократског друштва, међусобно поштовање и уважавање, ненасиље и антидискриминацију, као и мером подстицања интеркултуралности у школама.

Мером 1.1.2. предвиђен је развој услова и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању а предвиђено је и унапређивање капацитета просветних саветника, екстерних евалуатора, саветника спољних сарадника да прате на који начин и у којој мери наставници подржавају и прате развој кључних компетенција код ученика и да пружају одговарајућу подршку наставницима.

Мером 1.5.1. предвиђено је унапређивање квалитета иницијалног образовања наставника и васпитача, при чему се под наставницима подразумевају наставници разредне наставе, наставници предметне наставе, наставници у школама за образовање одраслих, док се под васпитачима мисли на васпитаче у предшколским установама и ученичким домовима.

Број ученика укључених у учење различитих језика је податак који ће бити доступан кроз Јединствени информациони систем просвете.

У посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе.

У оквиру Мере 1.4.2 Унапређивање и подстицање интеркултуралности у образовању дефинисан је и показатељ који се односи на број акредитованих програма обуке за школе усмерених на интеркултурално образовање које укључује и демократску културу. Стратешким документом предвиђена је ревизија кључних, међупредметних, општих и специфичних предметних компетенција/стандарда компетенција. Увођење различитих

активности и школских пројеката ради подстицања вишејезичности су у надлежности школа које школа планира Годишњим планом рада.

ПРЕДЛАГАЧ 10:

Име и презиме	Александра Станковић
Установа/институција	Удружење наставника музичке културе Србије

Предлог – 1. Начелни предлог се односи на недовољну заступљеност музике и музичке културе у образовању, што није у складу са доказаним бенефитима које бављење музиком доноси; 2. вратити хорове и оркестре у школе, у фонд од 20 часова непосредног рада наставника, укључујући и ансамбле, а наводи се и да се не примењује Правилник релевантан за хор и оркестар итд.; 3. поново увести у 3. и 4. разред основне школе музичке педагоге; 4. повећање фонда музичке културе у средњим школама различитих профила, као и укључивање стручног сарадника – професора музике у предшколске установе; 5. Увођење изборног предмета Народне игре у основне и средње школе.

Одговор – Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности су: редовна настава, слободне наставне активности, допунска настава, додатна настава, а слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Слободне наставне активности реализују се по програму који припрема школа или по програмима који су претходно донети као изборни (нпр. Свакодневни живот у прошлости, Цртање, Хор и оркестар итд.). У складу са програмом наставе и учења свака школа је обавезна да организује рад хорова. Законом о основама система образовања и васпитања и годишњим планом рада школе, утврђено је да се планирање и реализација предложених секција организује на нивоу школе, у складу са условима у школи и интересовањем ученика.

Уједначавање финансирања хорова у школама се реализује подзаконским актима и предлог о нормирању броја извршилаца за ове послове, према броју ученика, представља добар правац у решавању. Изменама и допунама правилника о финансирању услуга у образовању и о норми непосредног рада наставника ово питање ће бити разматрано.

У трећем и четвром разреду основне школе, наставу изводе наставници разредне наставе и увођење наставника других врста и степена стручне спреме може довести до технолошких вишкова. Наставници разредне наставе имају одговарајуће образовање за остваривање програма наставе и учења у прва четири разреда основне школе.

Увођење нових програма у гимназијском образовању је спроведено на законом прописан начин. Наиме, Национални просветни савет је на својој седници дао позитивно мишљење на план и програм наставе и учења. У Националном просветном савету су заступљени сви релевантни представници предуниверзитетске образовне заједнице – у овом случају то је представник Заједнице музичких и балетских школа Републике Србије.

Увођење новог изборног предмета се реализује на основу извршене анализе постојећих програма, односно, на основу процене њиховог доприноса развоју општих, међупредметних компетенција, истовремено узимајући у обзир потребе и капацитете система и преоптерећеност ученика.

ПРЕДЛАГАЧ 11:

Име и презиме	Снежана Филиповић
Установа/институција	Удружење наставника музичке културе Србије

Предлог – Враћање наставе музичке културе са фондом од 1 час уместо 0,5 недељно у други разред природно математичког смера у гимназијама, увођење наставе музичке културе у 1 и 2 разред рачунарског смера као и враћање предмета музичка култура у све средње стручне школе у Србији.

Одговор - Увођење нових програма у гимназијском образовању је спроведено на законом прописан начин. Наиме, Национални просветни савет је на својој седници дао позитивно мишљење на план и програм наставе и учења. У Националном просветном савету су заступљени сви релевантни представници предуниверзитетске образовне заједнице – у овом случају то је представник Заједнице музичких и балетских школа Републике Србије.

ПРЕДЛАГАЧ 12:

Име и презиме	др Виолета Трајковић
Установа/институција	Гимназија "Бора Станковић", Врање

Предлог – 1. у вези са посебним циљем 1.5 предлог је да се „Испит за лиценцу за рад наставника, васпитача и стручних сарадника врати високошколским установама“; 2. у вези са посебним циљем 1.6 предлаже се да се формира „посебан регистар наставника запошљених у предуниверзитетском образовању и васпитању који имају неки виши академски ниво образовања од законски потребног (магистри или доктори наука)“ како би они „били посебна спона средњошколског и високошколског образовања“.

Одговор – У вези са предлогом да испит за лиценцу буде у надлежности високошколских установа, наглашавамо да већ сада постоји сарадња са факултетима као и да чланове комисија чине представници високошколских установа.

Садашње базе у систему просвете, као и Јединствени информациони систем просвете који ће бити у функцији од ове године, омогућавају податке о стеченом нивоу образовања од стране наставника, укључујући и наставнике које су стекли академски ниво виши од законски потребног. У предлогу није прецизирано на који начин би овако идентификовани наставници били „посебна спона“ са високошколским образовањем.

ПРЕДЛАГАЧ 13:

Име и презиме	Зоран Пантовић, директор школе
Установа/институција	ОШ “Иво Андрић“ Прањани

Предлог - Увести примену *абакуса* у ниже разреде основне школе из предмета математика како би сви ученици имали прилику да на један занимљив и функционалан начин савладају основне рачунске операције.

Одговор - Законом о уџбеницима, између осталог, уређује се припремање, одобравање и избор уџбеника, уџбеничког комплета, приручника и додатних наставних средстава. Стратешким документом предвиђено је да ће почетне активности бити намењене остваривању различитих анализа и подразумеваће, између осталог, анализу опремљености установа предуниверзитетског образовања и израду листе неопходне опреме за све установе предуниверзитетског образовања. То ће се пре свега односити на обезбеђење средстава за практичну и очигледну наставу (савремена учила и дидактички системи, мултимедијална, аудиовизуелна наставна средства, образовни софтвери, школе у природи, средства за ваннаставни практичан рад ученика, сценски наступ и игра и др.). Примена различитих дидактичких средстава за достизање постављених исхода је слободан избор наставника као професионалца и не може бити део стратешког промишљања на нивоу система.

ПРЕДЛАГАЧ 14:

Име и презиме	Зоран Д. Лапчевић, проф. ТИО/ТиТ, члан НПС
Установа/институција	Друштво педагога техничке културе Србије

Предлог - Опремање кабинета за Технику и технологију наставним средствима у складу са Нормативом школског простора, опреме и наставних средстава у основним школама.

Одговор - Стратешким документом предвиђено је да ће почетне активности бити намењене остваривању различитих анализа и подразумеваће, између осталог, анализу опремљености установа предуниверзитетског образовања и израду листе неопходне опреме за све установе предуниверзитетског образовања. То ће се пре свега односити на обезбеђење средстава за практичну и очигледну наставу (савремена учила и дидактички системи, мултимедијална, аудиовизуелна наставна средства, образовни софтвери, школе у природи, средства за ваннаставни практичан рад ученика, сценски наступ и игра и др.). Одлука о опремању различите врсте ће бити донета након спроведених анализа потреба.

ПРЕДЛАГАЧ 15:

Име и презиме	Соња Ђато ¹
---------------	------------------------

¹ Исти предлагач је доставио два идентична предлога.

Установа/институција	Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу, националне мањине-националне заједнице
----------------------	---

Предлог – 1. Начелне примедбе се односе на формулацију о задужењима Педагошког завода Војводине; 2. У одељку Веза са постојећим политикама и правним оквиром предлаже се додавање следећих докумената: Акциони план за остваривање права националних мањина, Оквирна конвенција за заштиту националних мањина и Европска повеља о регионалним или мањинским језицима; 3. предлаже се у истом одељку допуна описа надлежности Закона о националним саветима националних мањина („давање мишљења у поступку утврђивања мреже образовно-васпитних установа и отварања одељења на језицима националних мањина за мање од 15 ученика“); 4. предлаже се измена формулације реченице о моделима двојезичке наставе на страни 24. тако да гласи: "Такође, потребно је да се развијају модели наставе у основном и средњем образовању и васпитању предвиђени Европском повељом о регионалним или мањинским језицима (образовање на мањинском језику, значајан део образовања на мањинском језику, учење мањинског језика као наставног предмета), који се остварују уз сагласност националних савета, као и да се обезбеди да кроз програме наставе и учења ученици већинског народа упознају културу националних мањина које живе на простору РС, као и да се обезбеде услови за развој интеркултуралног образовања путем примене међупредметног приступа у редовној настави као и у ваннаставним активностима.", односно развијати моделе наставе у основном и средњем образовању и васпитању предвиђене Европском повељом о регионалним или мањинским језицима.; 5. предлаже се допуна пасуса о функцији основног образовања и васпитања (стр. 29), тако да гласи: "Функционална знања и вештине, мотивација за учење, ставови и вредности неопходне за формирање националног и културног идентитета, уз уважавање специфичности мултикултуралне средине, неопходни су за активан и конструктиван живот у савременом друштву."; 6. Нагласити неопходност примене и унапређивање програма и наставе Српског као нематерњег језика кроз додавање активности у мери 1.1.1; 7. у посебном циљу 1.4. додати и усавршавања наставника за реализацију програма предмета Српски као нематерњи језик; 8. предлаже се, у циљу јачања иницијалног образовања наставника за извођење наставе на језику националне мањине, оснивање центара при факултетима за стицање и развој језичких компетенција за извођење наставе на језицима националних мањина; 9. у посебном циљу 1.9. предлаже се допуна петог пасуса тако да гласи: "Када је у питању мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању, рад на остваривању предвиђених активности ће започети анализом постојеће мреже установа образовања и васпитања и ученичких домова, у циљу примене афирмативних мера популационе политике Владе Републике Србије, ради подршке очувања мреже наведених установа, а посебно установа у којима се настава одвија на језицима националним мањина...".

Одговор – Сви наведени предлози биће интегрисани у СРОВРС, с тим што ће неке од активности бити унете у АП за период 2021-2023, док ће активност оснивање центара при факултетима за стицање и развој језичких компетенција за извођење наставе на језицима

националних мањина, у циљу јачања иницијалног образовања наставника за извођење наставе на језику националне мањине, бити предмет следећег акционог плана.

ПРЕДЛАГАЧ 16:

Име и презиме	Светлана Золњан
Установа/институција	Координација националних савета националних мањина

Предлог – 1. Начелни предлози се односе на наглашавање потребе да се образовање на језицима националних мањина посебно третира у СРОВРС 2030, укључујући и повећање обухвата и доступности образовања на матерњем језику припадника националних мањина, недостатак студијских програма на језицима мањина итд. 2. У одељку Веза са постојећим политикама и правним оквиром предлаже се додавање следећих докумената: Оквирна конвенција за заштиту националних мањина и Европска повеља о регионалним или мањинским језицима; 3. Предлог додатка да се међу приоритетне области развоја у области иницијалног образовања дода акредитација кратких студијских програма за дипломиране учитеље; 4. Преформулација текста у вези са моделима двојезичне наставе; 5. Формулација код општег циља 1 (стр. 31) (измена речи „српског језика“ у „матерњег језика“); 6. додавање новог посебног циља у оквиру општег циља 1: Унапређење система образовања припадника националних мањина на њиховом матерњем језику и однос према језицима и култури припадника националних мањина; 7. предлози за промену описа постојећег стања (стр. 24); 8. Додавање новог посебног циља у оквиру општег циља 2: Унапређење система високог образовања за припаднике националних мањина; 9. Додавање активности у оквиру посебног циља 1.1: обезбедиће се лакше признавање квалификација, као и уклањање непотребних препрека за ступање на рад наставника у образовању на језицима националних мањина који су своје образовање стекли у иностранству; 10. Додавање мноштва активности у оквиру посебног циља 1.1 а које се односе на додавање новог пасуса (стр.33) а тичу се унапређивања образовања на језицима националних мањина, односно изучавању матерњег језика/говора националних мањина; 11. Додавање активности у посебном циљу 1.2. које се тичу обезбеђивања субвенција за послодавце како би се укључили у дуално образовање; 12. Укључивање представника националног савета националних мањина у будући Центар за испите (посебни циљ 1.2); 13. у посебном циљу 1.3 додати: развој дигиталног образовања за посебне групе ученика, као што су националне мањине; 14. Код посебног циља 1.5. додати активности: „У циљу јачања иницијалног образовања наставника за извођење наставе на језику националне мањине, оснивање центара при факултетима за стицање и развој језичких компетенција за извођење наставе на језицима националних мањина.“; 15. код посебног циља 1.9. додати (стр. 44): „При планирању мрежа образовних установа и установа ученичког стандарда посебна пажња се посвећује на мрежу установа у којима се настава одвија на језицима националних мањина, где се примењују посебне мере афирмативне акције.“; 16. додавање активности и показатеља у вези са високим образовањем (нпр. број студената који уписује студије на језику националне мањине итд.); 17. додавање речи „стручног“ код посебног циља 2.1. (стр. 46); 18. додавање речи

„регионалног“ код посебног циља 2.2. (стр. 47); 19. додавање „учешће на терминолошким вежбама и учење стручне терминологије из страних језика и језика националних мањина у склопу лектората ВШУ“ (стр. 50, нови модели ваннаставних активности); 20. Додавање „Посебна пажња ће се посветити очувању самосталности и уједно флексибилности неуниверзитетских ВШУ које наставни-научни рад остварују на страним језицима или језицима националних мањина, те које стога остварују тешњу сарадњу са страним партнерским ВШУ“ (стр. 51); 21. додавање у одељку 7 и представника Националних савета националних мањина у процес спровођења мера и активности, а у складу са надлежностима, као и Координације националних савета националних мањина у радну групу за праћење; 22. у одељак 8 (Процена финансијских средстава потребних за спровођење СРОВРС 2030 и анализа финансијских ефеката) додати покретање најмање једног пројекта са који за свој искључив циљ има унапређење образовања на језицима националних мањина, и повећање видљивости националних мањина и њихове културе припадницима већинском народу; 23. предлози у вези са допуном мере 1.4.2. у смислу препознавања историјског значаја и доприноса националних мањина у културној баштини Србије; 24. Предлози у вези са допуном мере 1.3.1. (ЈИСП, доступност података итд.).

Одговор – Начелни предлози и предлози у вези са додавањем релевантних докумената се прихватају.

СРОВРС 2030 и пратећим акционим планом су већ предвиђене активности везане за акредитацију студијских програма на ВШУ. Због разноврсности кратких студијских програма који ће бити развијани није сврсисходно издвајати било коју групу будућих полазника споменутих програма.

Преформулација текста у вези са моделима двојезичне наставе се прихвата и крајња формулација ће бити прилагођена и другим предлозима који су пристигли у вези са овом темом, што важи и за остале предлоге који се тичу формулација нпр. код речи „српског језика” биће додате „односно матерњег језика”, тако да део реченице гласи: „повећање постигнућа на завршном испиту из математике, српског језика, односно матерњег језика, и на комбинованом тесту“, а биће додате и предлози за промену описа стања, усклађени и са другим пристиглим предлозима.

Додавање посебних циљева није могуће, нарочито имајући у виду ограничења у смислу броја општих и посебних циљева које намеће законски оквир (Закон о планском систему итд.).

Као и код предлога да се за индикатор уврсти повећање броја студената који уписују студије на свом матерњем језику, односно језику националне мањине истиче се да на основу важећег правног оквира самостална високошколска установа утврђује број студената који се уписује на студијске програме које организује, а који не може бити већи од броја утврђеног у дозволи за рад. Акредитација студијских програма укључује и постојање адекватног наставног особља (нпр. предавачи на језику/језицима на којима се изводи настава). Одлуку о броју студената за упис у прву годину студијског програма који се финансира из буџета, за високошколску установу чији је оснивач Република Србија, доноси

Влада Републике Србије, по прибављеном мишљењу високошколских установа и Националног савета за високо образовање. У том смислу, предлог за повећање броја студената односно повећање износа финансијских средстава намењених подршци организовању и извођењу студија на језицима националних мањина зависи пре свега од предлога високошколских установа, с обзиром да аутономија универзитета и других високошколских установа подразумева право на утврђивање студијских програма (предлози 8 и 16).

Измена („лакше признавање...“) не може да се прихвати, с обзиром да је у последњих неколико година изменама и допунама Закона о високом образовању, оснивањем ENIC/NARIC центра, односно касније преносом у Агенцију за квалификације, урађен велики напредак у признавању високошколских диплома стечених у иностранству и да у овом тренутку не постоји проблем ни застој у обради предмета у области признавања високошколских диплома у иностранству.

У вези са предлогом мноштва активности (10), сви наведени предлози су адресирани у другим предлозима и текст ће бити унапређен. Напомињемо да промена статуса предмета из изборног у обавезни повлачи повећање свеукупног фонда часова ученика, као и да је промоција образовања на језицима националних мањина великим делом део одговорности националних савета националних мањина, док МПНТР кроз пројекат ради на припреми брошуре о промоцији наставе на језику националне мањине.

Обезбеђивање субвенција за послодавце како би се укључили у дуално образовање се разматра заједно са Министарством финансија и другим партнерима и не зависи само од МПНТР.

Центар за испите унутар Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања припрема испитне материјале за завршни испит на језицима националних мањина (албански, бугарски, босански, мађарски, словачки, румунски, русински и хрватски језик). У питању су (а) збирке задатака за припрему ученика и (б) тестови за пробни и завршни испит у основном образовању. Национални савети националних мањина предлажу чланове радних група за припрему тестова за завршни испит, као и преводиоце и лекторе који су потребни у процесу припреме тестова и збирки задатака. Завод за вредновање у оквиру Годишњег плана рада који одбрава Влара РС, буџетира и финансира рад радних група за израду збирки и тестова на језицима националних мањина, као и превођење испитних материјала на језике националних мањина. С тим у вези, нејасна је одредница пуноправно чланство представника мањинског образовања, односно да ли је у питању посебан вид сарадње или стално запослен.

Под развојем дигиталног образовања подразумева и образовање на језицима националних мањина на којима се и редовна настава реализује.

Активност оснивање центара при факултетима за стицање и развој језичких компетенција за извођење наставе на језицима националних мањина, у циљу јачања иницијалног образовања наставника за извођење наставе на језику националне мањине, ће бити унета у СРОВРС и биће предмет следећег акционог плана.

Промене у оквиру посебног циља 1.9. биће усклађене са другим предлозима.

Што се тиче предлога у вези са додавањем речи „стручно“, „регионално“ и „терминолошке вежбе“, важно је да се нагласи следеће: под термином научно истраживање се подразумева сваки систематски, критички, контролисани и поновљиви процес стицања нових знања, неопходних за идентификовање, одређивање и решавање научних (теоријских и емпиријских) проблема (у контексту стратегије под термином научна истраживања се подразумевају сва теоријска, емпиријска, фундаментална, примењена, експлоративна и истраживања без обзира на тип ВШУ која га спроводи), те имајући то у виду, термин стручна је већ обухваћен претходном дефиницијом; Регионализација ВО није у складу са националним приоритетима ВО већ повећање мобилности - у планирању развоја студијских програма и уписа студената на ВШУ ће се водити рачуна да студијски програми и уписна политика буду релевантни за целокупни национални ниво; „Терминолошке вежбе...“ су већ обухваћене под „различитим облицима наставног (демонстратори), научноистраживачког и стручног рада“.

Законом о високом образовању је већ обезбеђена самосталност неуниверзитетских ВШУ. У процесу стварања академија струковних студија и осигурању квалитета рада неуниверзитетских ВШУ у смислу ове стратегије, све ВШУ се третирају на исти начин, те нема потребе за издвајањем појединачних.

У одељку 7 СРОВРС биће додати представници Националних савета националних мањина у процес спровођења мера и активности, а у складу са надлежностима, као и Координације националних савета националних мањина у радну групу за праћење.

Од 2016. постоји пројекат који се циљано односи на унапређење образовања на језицима националних мањина, траје друга фаза пројекта и предвиђа се и трећа фаза након завршетка ове фазе 2022. године.

Мерама у оквиру посебног циља 1.4. обухваћене су предложене активности.

МПНТР интензивно ради на увођењу Јединственог информационог система просвете, а доступног података националним већима националних мањина ће бити у складу са законима.

ПРЕДЛАГАЧ 17:

Име и презиме	Слађана Шегавчић
Установа/институција	Заједница музичких и балетских школа Србије

Предлог – 1. Начелни предлог се односи на недовољну заступљеност музичког и балетског образовања, укључујући и обухват ученика, наводећи да је музичко и балетско образовање у претходном стратешком документу имало приоритетну позицију, иако није било остварених помака; 2. предлози за корекцију описа стања (нпр. додати „сем уметничком“); 3. додавање у посебни циљ 1.4. навода из претходног стратешког документа; 4. додавање

активности у посебни циљ 1.9. које се тичу анализе опремљености музичких и уметничких школа укључујући обезбеђивање средстава за набавку неопходне опреме.

Одговор - Акциони план за СРОС2030 предвиђа меру која се односи на развој услова и подршке образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању. Ова широка мера обухвата и уметничко образовање. Такође се и мером 1.1.2.2. Оснаживање људских ресурса за остваривање нових и унапређених програма наставе и учења у основном, општем средњем, уметничком, средњем стручном и дуалном образовању и васпитању, предвиђа обука свих наставника средњих музичких и балетских школа за реализацију нових исходно оријентисаних програма.

Додавање навода из претходног стратешког документа није могуће, с обзиром да је актуелни предлог СРОВРС 2030 израђен у складу са Законом о планском систему (2018) и пратећим подзаконским актима који предвиђају јасно постављене циљеве и показатеље.

Израда Анализе просторних капацитета средњих музичких школа претходи доношењу Акта о мрежи музичких и балетских школа. Морамо напоменути да и поред негативних демографских трендова који узрокују и мањи број ученика из генерације у генерацију, у музичким школама (и средњим и основним) није проузроковао технолошке вишкове. Слажемо се да је потребно извршити анализу стања и на основу тога кренути у даљи развој овог специфичног образовања. Реверификација музичких школа ће обезбедити податке о стручној заступљености наставе као и о опремљености инструментима.

ПРЕДЛАГАЧ 18:

Име и презиме	Виолета Јовановић, Душан Ристановић
Установа/институција	Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина

Предлог - Промена формулације посебног циља 1.5. и активности које се односе на тај циљ додавањем јасног реферисања да ће се радити на развоју интердисциплинарних докторских студија методике наставе и интердисциплинарних докторских студија методике васпитно-образовног рада са децом раног и предшколског узраста.

Одговор - СРОВРС 2030 под методиком наставе подразумева општу интердисциплинарни методичку која представља дидактику која се бави истраживањем општих законитости и принципа организовања образовања, васпитања и учења у свим организационим облицима и контекстима. У том смислу, методике посматра као систем дидактичких субдисциплина које истражују специфичности васпитања, образовања и учења према различитим критеријумима: различитих узрастних категорија (рани узраст, деца, млади, одрасли); различитих садржаја образовања (језик, уметност, математика, војне вештине, хемија, историја, филозофија и сл.). Такође, Законом је прописано образовање васпитача (медицинска сестра – васпитач, васпитач и дефектолог-васпитач) као лица која остварују

непосредан васпитно-образовни рад са децом, а подзаконским актом о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја дефинисана су подручја компетентности васпитача (дата у димензијама знања, умења и вредности) уз уважавање специфичних послова и активности овог профила стручних радника за које се будући васпитач оспособљава на прописаним нивоима образовања. Имајући то у виду, предлог се не прихвата јер предлагач не види потребу за посебним издвајањем докторских студија методике васпитно-образовног рада са децом раног и предшколског узраста.

ПРЕДЛАГАЧ 19:

Име и презиме	Силвана Павловић
Установа/институција	Заједница школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом Републике Србије

Предлог – 1. Начелни предлози се односе на наглашавање непостојања мера и активности које се односе на оснаживање школа за образовање ученика са сметњама у развоју за стицање статуса ресурс центра за пружања додатне подршке у образовању (посебни циљ 1.4), укључујући и конкретне допуне релевантним показатељима;

2. у оквиру посебног циља 1.9 додати извршење анализе постојећих школа за образовање ученика са сметњама у развоју и израдити предлог за адаптацију, реконструкцију, надоградњу као и анализу опремљености за стицање статуса ресурс центара, а у вези са 1.9. додати и показатељ „Број оснажених школа за образовање ученика са сметњама у развоју за стицање статуса ресурс центра“;

3. допуна показатеља на нивоу општег циља 1 „Обухват деце и ученика са оствареном потребом за пружање додатне подршке“;

4. допуна мере 1.1.1 активностима и показатељима који се односе на нове програме додатне подршке деци и ученицима;

5. различити предлози који се односе на АП 2021-2023 а који се тичу додавања следећих активности (и пратећих показатеља): „Израда нових програма додатне подршке у образовању и васпитању“ (као 1.1.1.7), „Обезбеђивање прилагођених додатних средстава у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи“ (додати као 1.1.2.11), Унапређивање компетенција дефектолога и логопеда за пружање додатне подршке деци предшколског образовања у оквиру интерсекторског система раних интервенција (додати као 1.4.1.12), Спровођење пројекта за оснаживање школа за образовање ученика са сметњама у развоју за стицање статуса ресурс центра (као 1.4.1.13) – сви предлози су праћени и предлогом показатеља, као и предлогом носилаца активности и партнера; 6. предлог у вези са допуном/израдом Закона о делатности специјалне едукације и рехабилитације (дефектологије)/Правилника о плану и програму пружања додатне подршке у образовању и васпитању.

Одговор – Образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом је интегрални део образовног система.

У оквиру Посебног циља 1.9: Унапређена инфраструктура и мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању и установа ученичког стандарда наведена је и активност: Анализа стања установа предуниверзитетског образовања и васпитања и израда предлога за адаптацију, реконструкцију, надоградњу и изградњу објеката предуниверзитетског образовања и васпитања, те је у складу са наведеним сувишно нагласити и посебну анализу стања постојећих школа за образовање ученика са сметњама у развоју и израдити предлог за адаптацију, реконструкцију, надоградњу.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, у оквиру делатности Сектора за специфична питања предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, припремио је предлоге програма за српски знаковни језик и програме додатне подршке за децу и ученике са сметњама и тешкоћама у развоју и инвалидитетом у предшколском и основном образовању и васпитању, ради стварања предуслова за њихово квалитетније, доступније васпитање и образовање и рехабилитацију. Циљ додатне подршке у образовању и васпитању је постизање оптималног укључивања ученика са сметњама и тешкоћама у развоју у образовно-васпитни систем, осамостаљивање у вршњачком колективу и напредовање. Програми су намењени деци и ученицима са сметњама и тешкоћама у развоју без обзира где се образују – у основној школи или школи за образовање ученика са сметњама и тешкоћама у развоју.

Предложена допуна листе показатеља општег циља 1 „Обухват деце и ученика са оствареном потребом за пружање додатне подршке“ ће бити прихваћена, с тим што ће бити преформулисана у „обухват деце и ученика којој је пружена додатна подршка“.

Како се у стратешком документу, у посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наводи да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења, Завод за унапређивање образовања и васпитања ће свакако приступити ревизији постојећег предлога програма додатне подршке за децу и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. У процедури су и измене и допуне Правилника о норми свих облика непосредног рада наставника, васпитача и стручног сарадника са ученицима у основној школи, којим ће се свакако регулисати и питања у вези са финансирањем пружања додатне подршке. У Акционом плану, у оквиру мере 1.1.2: Развој услова и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању, један од показатеља је и: Процент прилагођених уџбеника за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом у основној школи.

У оквиру Посебног циља 1.4 Унапређени доступност, праведност и отвореност предуниверзитетског образовања и васпитања, стратешким документом је предвиђен и показатељ: Број успостављених функционалних ресурс центара за додатну подршку деци, ученицима, родитељима и запосленима у образовно-васпитним установама. У складу са Законом о основама система образовања и васпитања, установа може да стекне статус ресурсног центра за пружање стручне подршке деци, ученицима и одраслима са сметњама у развоју и инвалидитетом, њиховим породицама и другим образовним и васпитним

установама. Термин „установа“ подразумева установе образовања и васпитања, а законом је прописано да делатност основног образовања и васпитања обавља: 1) основна школа; 2) основна школа за образовање одраслих; 3) основна музичка школа; 4) основна балетска школа; 5) основна школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом. У складу са наведеним посебно истицање основних школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом сматрамо сувишним.

ПРЕДЛАГАЧ 20:

Име и презиме	Дарио Роси ²
Установа/институција	Удружења „Аутизам – право на живот“

Предлог – 1. Начелне примедбе се односе на општост предлога документа јавне политике, као и недовољно експлицитно адресирање проблема са којима се срећу деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, и њихове породице, када је у питању образовање, укључујући и констатовање да се тиме додатно дискриминише целокупна осетљива група и да се шаље порука да се од образовања ове осетљиве групе одустало итд.; 2. предлози за измену појединих делова Описа стања са циљем да се избегну збирне категорије, као и да се спецификује стање, квантитативно и квалитативно, и предложи конкретне мере и рокове за неопходно унапређивање; 3. конкретизација интерсекторске сарадње у одељку 4. (Визија); 4. у осетљиве групе додати и категорију ученика са инвалидитетом и сметњама у развоју - како у показатељима тако и у активностима (као што су нпр. спецификовани ученици који по другом основу спадају у осетљиве групе); 5. у оквиру посебног циља 1.9 спецификовати специјалне школе, као и ресурс центре који се виде као кључни сегмент потпуне системске реформе „специјалног школства“, а код унапређивања инфраструктуре укључити и појам приступачности и уклањања физичких баријера; 6. предлог који се односи на Консултације са заинтересованим странама, у смислу да није спецификована ниједна организација која се бави инвалидитетом или особама са сметњама у развоју, те је предлагачу непознат метод заказивања консултација и предлаже додатне консултације са релевантним организацијама у области физичког и психосоцијалног инвалидитета; 7. Код мере 1.1.2. се помињу прилагођени уџбеници али се наводи да недостаје активност; 8. Код мере 1.4.1. рашчланити педагошке асистенте према врстама инвалидитета и дати реалне податке о њиховој бројности, као и прецизирати на које се конкретно ресурсне центре мисли; с тим у вези наводи се индикатор „број деце и ученика који су остварили подршку ресурсних центара“ и констатује да таквих центара нема.

Одговор – С обзиром на број предлагача који су упутили идентичне сугестије за измене и допуне Предлога СРОВРС 2030, МПНТР закључује да представници удружења грађана и заинтересованих појединаца исказује потребу да се у документу јавне политике детаљније

---

² Копију овог предлога су доставили и: Озрен Прица - Фондација Анђела, Татјана Пољак-Ристановић, Милица Николић – Удружење „Бази Мили“, Радунка Лазић, Мирјана Радоњић, Јелена Ђорђевић, Рајна Вешковић, Ана Лакић, Мирко Гојић – Београдско удружење за помоћ особама са аутизмом, Марина Обрадовић, Милан Поповић, Јелена Мудрић, Јелена Станковић.

и експлицитније наведу достигнути резултати инклузивног образовања, постојећи изазови и мере и активности којима се у наредних 10 година планира развој ове области, са посебним акцентом на образовање деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом. У том смислу ће у Предлогу СРОВРС бити додати делови који се експлицитно односе на достигнути ниво инклузивног образовања као и на правце унапређивања квалитета образовања деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, поштујући притом да је опредељење Републике Србије да образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом сматра интегралним делом образовног система Републике Србије. Закон прописује да лице са сметњама у развоју и инвалидитетом има право на образовање и васпитање које уважава његове образовне и васпитне потребе у систему образовања и васпитања, уз појединачну, односно групну додатну подршку у настави и учењу, а постојећи правилници заснивају се на целовитом и индивидуализованом приступу детету/ученику са циљем да се пружањем додатне подршке омогући укључивање у образовање, односно, пуна и ефективна друштвена укљученост кроз остваривање права и коришћење услуга и ресурса. Правилник о додатној, образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом, Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање, Правилник којим се уређује начин прилагођавања уџбеника и уџбеничког комплета за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као и Правилник о педагошком асистенту и андрагошком асистенту, свакако ће бити предмет разматрања и измена у наредном периоду, у складу са стратешким документом.

Што се тиче предлога у одељку Опис постојећег стања, на страни 14 ће уместо речи „увођење педагошких, андрагошких и персоналних асистената“ стајати „увођење педагошких и андрагошких асистената, обезбеђивање услуге личног пратиоца за децу, односно персоналног асистента за одрасле“, док сматрамо да је предлог у вези са разлагањем података сувишан с обзиром да су полазиште израде Предлога СРОВРС 2030 били извештаји у којима су представљени детаљни подаци. Што се тиче мера, рокова и активности, исти су операционализовани кроз АП.

Предлози којим се предлажу измене и допуне поглавља 4. (Визија) не могу да буду спецификовани и конкретизовани у овом делу документа (нпр. у смислу представљања модалитета интерсекторске сарадње), јер сматрамо да овде није место за овакву интервенцију у документу, већ у делу текста где се описују мера и активности, као и у АП где су видљиви носиоци активности и сарадници.

Прихватају се предлози којим се предлажу измене и допуне у вези са додавањем у осетљиве групе и деце/ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, како у активности, тако и у показатеље, у складу и са предлозима других предлагача (нпр. биће додат показатељ „обухват деце и ученика којој је пружена додатна подршка“, као и други показатељи), као и предлози у вези са формулацијом код ресурс центара (да не буде „пројекат“).

У оквиру Посебног циља 1.9: Унапређена инфраструктура и мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању и установа ученичког стандарда наведена је и активност: Анализа стања установа предуниверзитетског образовања и васпитања и

израда предлога за адаптацију, реконструкцију, надоградњу и изградњу објеката предуниверзитетског образовања и васпитања, те је у складу са наведеним сувушно нагласити и посебну анализу стања постојећих школа за образовање ученика са сметњама у развоју и израдити предлог за адаптацију, реконструкцију, надоградњу, а свака модернизација инфраструктуре, било да се ради о изградњи, доградњи, адаптацији, реконструкцији или опремању, мора да се спроводи по стандардима приступачности и тзв. Универзалног дизајна, мада ће бити додатно размотрена сврсисходност додавања и „стандарда приступачности“ код показатеља који се тиче задовољавања критеријума.

У вези са обављеним консултацијама, наглашавамо да је Радна група проширеног састава која се спомиње у овом поглављу, већ имала делегиране чланове из релевантних удружења (на пример представник заједнице школа за образовање ученика са сметњама у развоју), и они су такође били укључени у мање радне групе и тимове који су радили на развоју појединих стратешких области/тема. Напомињемо да је одржан и посебни тематски састанак у вези са облашћу инклузивног образовања, на ком су учествовали представници струковних удружења специјалних школа и дефектолога, док је управо процедура јавне расправе дала могућност да све заинтересоване стране дају мишљење и предлоге измена и допуна, а представници разних организација су и учествовали и дискутовали на јавним скуповима а и доставили своје предлоге који се налазе и у овом Извештају.

У вези са примедбом предлагача којом се указује да се прилагођени уџбеници за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом у основном и средњем образовању спомињу само међу показатељима, али их нема међу активностима за реализацију - указујемо на активност 1.1.2.6. Обезбеђивање уџбеника прилагођеног фонта/формата у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи, односно 1.1.2.7. Стварање услова за обезбеђивање прилагођених уџбеника за средње школе.

У документу јавне политике је дат показатељ који се тиче укупног броја педагошких асистената, без обзира на њихово рашчлањивање према врстама инвалидета, јер ће се пре свега на основу укупног броја пратити унапређивање система, а рашчлањен број према врстама инвалидитета је свакако доступан податак. Показатељи који се односе на ресурс центре се експлицитно помињу, иако још увек нису успостављени, јер је њихово оснивање свакако предвиђено те нема препрека да за овако важну новину не буде предвиђено адекватно праћење остваривања. У складу са Законом о основама система образовања и васпитања, установа може да стекне статус ресурсног центра за пружање стручне подршке деци, ученицима и одраслима са сметњама у развоју и инвалидитетом, њиховим породицама и другим образовним и васпитним установама. Термин „установа“ подразумева установе образовања и васпитања, а Законом је прописано да делатност основног образовања и васпитања обавља: 1) основна школа; 2) основна школа за образовање одраслих; 3) основна музичка школа; 4) основна балетска школа; 5) основна школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом.

ПРЕДЛАГАЧ 21:

Име и презиме	Игор Фирстнер
Установа/институција	Висока техничка школа струковних студија Суботица

Предлог – 1. Додавање формулација и показатеља који се односе на повећање броја студената који уписују студије на свом матерњем језику, односно језику националне мањине; 2. Додавање термина стручна истраживања у текстуалном делу стратегије и у индикатору који се односи на износ финансијских средстава намењених истраживањима и развоју; 3. Додавање показатеља које се односе на повећање износа финансијских средстава намењених подршци организовању и извођењу студија на језицима националних мањина; 4. Додавање регионалног осим националног нивоа; 5. Измена формулације на начин да гласи на начин да ће се из реченице „пружаће се подршка КАССС-у у процесу развоја академија и високих школа струковних студија, односно осигурању квалитета рада неуниверзитетских ВШУ у складу са законом“ избаци у складу са законом.

Одговор – Предлози нису прихваћени јер самостална високошколска установа утврђује број студената који се уписује на студијске програме које организује, а који не може бити већи од броја утврђеног у дозволи за рад. Акредитација студијских програма укључује и постојање адекватног наставног особља (нпр. предавачи на језику/језицима на којима се изводи настава). Одлуку о броју студената за упис у прву годину студијског програма који се финансира из буџета, за високошколску установу чији је оснивач Република Србија, доноси Влада Републике Србије, по прибављеном мишљењу високошколских установа и Националног савета за високо образовање. У том смислу, предлог за повећање броја студената односно повећање износа финансијских средстава намењених подршци организовању и извођењу студија на језицима националних мањина зависи пре свега од предлога високошколских установа, с обзиром да аутономија универзитета и других високошколских установа подразумева право на утврђивање студијских програма. Односно, да би се обезбедило повећање броја студената који уписују студије на свом матерњем језику, односно језику националне мањине, то захтева повећање броја студијских програма који се реализују на језицима националних мањина што, последично, захтева обезбеђивање стручног кадра који ће предавати на тим студијским програмима. У том смислу је остављено ВШУ да у складу са својим надлежностима процене да ли има, и ако да, развију, акредитују и спроведу одређени студијски програм на језику националне мањине. У том смислу, и предлог за повећање броја студената односно повећање износа финансијских средстава намењених подршци организовању и извођењу студија на језицима националних мањина зависи пре свега од предлога високошколских установа, с обзиром да аутономија универзитета и других високошколских установа подразумева право на утврђивање студијских програма.

Када су у питању стручна истраживања, под термином научно истраживање који се користи у СРОВРС2030 се подразумева сваки систематски, критички, контролисани и поновљиви процес стицања нових знања, неопходних за идентификовање, одређивање и решавање научних (теоријских и емпиријских) проблема. Такође, у контексту стратегије под

термином научна истраживања се подразумевају сва теоријска, емпиријска, фундаментална, примењена, експлоративна и истраживања без обзира на тип ВШУ која га спроводи. Имајући то у виду, термин стручна је већ обухваћен претходном дефиницијом.

По питању увођења регионалног нивоа, истиче се да регионализација ВО није у складу са националним приоритетима ВО већ повећање мобилности. У планирању развоја студијских програма и уписа студената на ВШУ ће се водити рачуна да студијски програми и уписна политика буду релевантни за целокупни национални ниво.

Такође, све активности морају да се спровode у складу са законом, односно овлашћењима која имају институције и тела у систему те се предлог за брисањем „у складу са законом“ не сматра оправданим.

ПРЕДЛАГАЧ 22:

Име и презиме	Урош Шуваковић
Установа/институција	Универзитет у Београди - Учитељски факултет

Предлог – 1. Обезбеђивање подршке центрима при универзитетима и/или факултетима матичним за област образовања за развој и реализацију програма образовања за професију наставник на српском и на језицима националних мањина; 2. Измена редоследа речи у тексту и смислу да се на првом месту нађе критичко мишљење; 3. Замена текста који се односи на повећање учешћа садржаја који се односе на предузетништво у студијске програме, са текстом где се јасно исказује тежња ка повећању учешћа садржаја који се односе на националне науке, друштвено-хуманистичке науке, идентитарне науке; 4. Да се међу чланове радне групе уврстити: један представник Заједнице учитељских факултета и један представник Српске академије образовања; 5. Међу стручне сараднике у школама обавезно би требало укључити социологе; 6. Република Србија ће успоставити заштиту јавног интереса у погледу објављивања уџбеника из области српског језика и књижевности, историје и географије за све разреде основних и средњих школа, на начин да ће то овлашћење поверити јавном издавачу; 7. Допунити текст који се односи на посебни циљ 1.7. тиме да се развој и унапређивање језичких компетенција деце, ученика и одраслих унапређује и у земљама у региону, поред тога што се унапређује у Републици Србији и у дијаспори; 8. Република Србија ће успоставити заштиту јавног интереса у погледу објављивања уџбеника из области српског језика и књижевности, историје и географије за све разреде основних и средњих школа, на начин да ће то овлашћење поверити јавном издавачу.

Одговор – Како првом предлогу недостаје конкретизација и предлог активности и показатеља који би указали на шта се мисли када се реферише на обезбеђење подршке он није прихваћен. Прихваћен је предлог о измени редоследа реда речи, а иако неће доћи до замене текста који се односи на садржаје везане за предузетништво, наративни део стратегије ће се допунити исказом којим ће садржаји који се односе на друштвено-хуманистичке науке и идентитарне науке добити на значају. Везано за праћење остваривања

СРОВРС 2030 - механизам за спровођење СРОВРС 2030 и начин извештавања о резултатима спровођења ће свакако подразумевати учешће организација цивилног друштва и стручних друштава. У зависности од аспекта праћења, МПНТР као институција одговорна за спровођење СОВРС 2030 ће у радне групе позивати представнике различитих организација чија област деловања одговара аспекту Стратегије који се прати.

Када су у питању стручни сарадници, Законом о основама система образовања и васпитања прописано је да стручне послове у школи обавља стручни сарадник: психолог, педагог и библиотекар. Зависно од потреба школе и програма који се остварује, додатну подршку и стручне послове може да обавља и социјални радник, дефектолог, логопед и андрагог. Правилником о програму свих облика рада стручних сарадника утврђен је програм свих облика рада стручних сарадника у установама образовања и васпитања и то: педагога, психолога, педагога за ликовно, музичко и физичко васпитање, логопеда, библиотекара, нототекара, медијатекара, андрагога, социјалног радника и дефектолога. Правилником о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи, између осталог, прописан је степен и врста образовања социјалног радника, што подразумева да послове социјалног радника могу да обављају дипломирани социолог, социјални радник, мастер социјални радник, професор социологије и мастер социолог.

Законом о дијаспори и Србима у региону прописано је да израз „дијаспора” обухвата: - држављане Републике Србије који живе у иностранству; припаднике српског народа исељенике са територије Републике Србије и из региона и њихове потомке; а израз „Срби у региону” означава припаднике српског народа који живе у Републици Словенији, Републици Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Републици Македонији, Румунији, Републици Албанији и Републици Мађарској. У том смислу, предлог да се Посебни циљ 1.7: Унапређен однос према српском језику и књижевности као основним елементима националног и културног идентитета и унапређивање школовања на српском језику у дијаспори допуни „и земљама у региону“, се прихвата и текст ће бити измењен у складу са предлогом.

Иницијатива за државно издавање уџбеника из националног блока предмета – српски, историја, географија ће бити разматрана у светлу израде нових стандарда постигнућа и наставних програм на основу којих се израђују уџбеници.

ПРЕДЛАГАЧ 23:

Име и презиме	Миодраг Недељковић
Установа/институција	Школа за основно и средње образовање „Видовдан“ – Бор

Предлог – 1. Начелна примедба се односи на недовољну „понуду одговора за даље унапређивање и успостављање нових механизма подршке за децу и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом“, и недовољно истицање значаја интерсекторског приступа у даљем унапређивању потреба за подршком и вредновања ефеката остварене подршке, кроз рад интерресорних комисија. Начелни предлози се односе на неопходност конкретнијег

сагледавања будућег обезбеђивања и остваривања подршке за децу и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, као најосетљивију групу, без обзира на место где стичу образовање (редовна или специјална школа); 2. Допуна активности и показатеља остварености успостављеног система раних интервенција, кроз интерсекторску сарадњу у предшколском васпитању и образовању код мере 1.4.1; 3. Додавање „предшколских установа“ у активност 1.4.1.1 (предвиђено обезбеђење педагошких асистената само за основне и средње школе), као и дефинисање оквирног односа између педагошких асистената за децу и ученике ромске националности и педагошких асистената за децу и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом; 4. Допуна показатеља у посебном циљу 1.4 а у вези са активношћу 1.4.1.10 који би пратили територијалну распрострањеност ресурс центара као и број установа које примају подршку од ресурс центара; 5. Предлог за допуну посебног циља 1.4 у смислу јасног одређења према начинима остваривања улоге школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом у односу на остваривање образовно-васпитне делатности и обавезу обезбеђивања подршке деци, ученицима и одраслима у другим образовним установама, и с тим у вези додавање различитих предложених показатеља, са напоменом да је оперативна разрада активности за достизање решења за унапређивање организације и квалитета рада школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом могућа на нивоу експертске радне групе, како је започето активностима МПНТР у процесу трансформације и рационализације мреже школа за ученике са сметњама у развоју (2018); 6. У оквиру мере 1.4.1. предлажу се активности и пратећи показатељи у вези са успостављањем механизма за ефикасно и целовито праћење ефеката мера остварене додатне подршке осетљивим групама, на нивоу рада локалних интересорних комисија; 7. Допуна посебног циља 1.7 (унапређен однос према српском језику и књижевности итд.) додавањем активности: Успоставити примену плана и програма српског језика као нематењег језика у раду са децом /ученицима који имају комуникативне проблеме као и обезбедити успостављање и развој квалитетног васпитно-образовног рада на Српском знаковном језику за глуву децу/ученике и онима којима је то једини вид остваривања комуникације.

Одговор - С обзиром да је више представника стручних друштава дефектолога и других организација који се баве подршком деце са сметњама у развоју указало на недовољну видљивост специјалних школа, документ јавне политике ће бити унапређен у тим сегментима. Тако, на пример у Мери 1.2.1 (Унапређивање система самовредновања и спољашњег вредновања рада установа) додати су показатељи и активности који су везани за оквир стандарда квалитета у светлу самовредновања и спољашњег вредновања школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и код Посебног циља 1.4 (Унапређени доступност, праведност и отвореност предуниверзитетског образовања) додат је показатељ „Број деце и ученика који су остварили подршку интересорних комисија“.

Допуна посебног циља 1.4 није могућа на предложени начин имајући у виду да модел раних интервенција и друге механизме подршке раном развоју (узраст 0-5 година) развија Министарство здравља као међуресорну услугу. Захваљујући интерсекторском приступу, МПНТР је укључен што се огледа у активности 1.4.1.6. Унапређивање инклузивног предшколског васпитања и образовања у оквиру интерсекторског система раних

интервенција. Није прихватљив предлог увођења нових показатеља којима се прати ова мера, јер је МПНТР само партнер, а Министарство здравља главни носилац активности, али је прихватљив показатељ: број ПУ које су укључене у имплементацију Модела ране интервенције.

Прихвата се предлог предлагача да се Активност 1.4.1.1. допуни предшколским установама.

Критеријуме за формирање ресурс центара ће одредити подзаконски акт који се пре свега ослања на реалну процену постојећих капацитета потенцијалних ресурс центара као и потреба установа у окружењу центра, а не географска распрострањеност. Такође, предлог допуне показатеља на нивоу мере са бројем „образовних установа које добијају стручну подршку у спровођењу мера и активности додатне подршке“ – није прихватљив, с обзиром да се учинак активности мери пре свега преко крајњих корисника а то су деца и ученици.

Предлог у вези са, између осталог, унапређивањем организације и квалитета рада школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, је делом прихватљив, имајући у виду да све мере наведене у Предлогу СРОВРС 2030 које се тичу унапређивања компетенција запослених, квалитета рада образовних установа, дигитализације, унапређивања васпитне улоге школе, заштите од насиља и дискриминације итд. обухватају и школе за ученике са сметњама у развоју. Наглашавамо да је образовање ученика са инвалидитетом и сметњама у развоју интегрални део образовног система Републике Србије. Правилником о критеријумима и стандардима пружања додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом је већ прописан начин обезбеђивања додатне подршке у васпитној групи, одељењу и породици ("Службени гласник РС", бр. 70/2018.).

Што се тиче предложених активности и пратећих показатеља у оквиру мере 1.4.1, напомињемо да је већ уређен начин праћења остварености мера додатне подршке у Правилнику о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом, док се ефекти мера додатне подршке прате кроз евалуацију ИОП-а која је уређена Правилником о ближим упутствима за утврђивање права на ИОП, његову примену и вредновање, али је потребно унапредити документ и додати код Посебног циља 1.4 (Унапређени доступност, праведност и отвореност предуниверзитетског образовања) додатни показатељ „обухват деце и ученика којој је пружена додатна подршка“.

Предлог који се односи на Посебни циљ 1.7 се делимично усваја. Има основа да се размотри активност кроз коју се унапређује примена знаковног језика у школама за ученике којима је то једини вид комуникације. Заједница и организације глувих и наглувих су више пута иницирале да се уведе настава на знаковном језику по моделу билингвалне наставе, али без операционализованог предлога, тако да до сада није пронађено системско решење за примену знаковног језика у настави. Предлог израде системске подршке за увођење подучавања и учења српског знаковног језика у образовно-васпитним установама се прихвата. Са друге стране, предлог везан за примену програма српског као нематерњег језика за ученике који имају комуникативне проблеме се не може прихватити, наиме ученици са сметњама у развоју и инвалидитетом који имају тешкоће у комуникацији, а чији

је матерњи језик српски, уче по програму српског језика и књижевности који по потреби може да се прилагоди потребама и компетенцијама ученика у индивидуалном образовном програму (ИОП1 или ИОП2), а програм српског као нематерњег језика се примењује у настави која се иначе реализује на језику националних мањина, као обавезни предмет. Такође, постоји и програм српског као страног језика по ком уче деца и ученици ромске националности који не говоре српски језик, а укључују се у обавезно образовање и васпитање по споразуму о реадмисији или су деца/ученици мигранти, тражиоци азила, или друга деца страних држављана.

ПРЕДЛАГАЧ 24:

Име и презиме	Љубомир Кустудић
Установа/институција	Удружење грађана „Национални центар за таленте“ председник Управног одбора

Предлог - Допуна активности и показатеља који се односе на рад са даровитим ученицима укључујући и стручно усавршавање васпитача у ПУ и наставника у школама, обезбеђивање прилагођених уџбеника за рад са даровитима на свим нивоима образовања и васпитања, повећање броја истраживања у области препознавања и подршке даровитима; израду стандарда за однос према даровитима који се односе на схватање даровитости као потенцијала а не само високих постигнућа, успостављање и унапређивање сарадње са удружењима грађана и организацијама које окупљају даровите, развијање програма за препознавање и подршку даровитости у маргинализованим и осетљивим групама итд.

Одговор – СРОВРС 2030 већ предвиђа и да се посебна пажња посвети подизању осетљивости и компетентности запослених у школама за препознавање ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности и успостављању модел установа. У оквиру Општег циља 1. Повећани квалитет наставе и учења, праведност и доступност предуниверзитетског образовања и васпитања и ојачана васпитна функција образовно прописаном Мером 1.4.1 предвиђено је успостављање нових и унапређивање постојећих механизма подршке образовно-васпитним установама у остваривању отворености, праведности и доступности. Показатељи на нивоу мере, између осталог, су и развијање и остваривање обуке намењене подизању осетљивости и компетентности наставника и стручних сарадника у школама за препознавање ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности број акредитованих обука намењених подизању осетљивости и компетентности наставника и стручних сарадника у школама за препознавање ученика изузетних способности, број успостављених модел-установа са добром праксом у раду са ученицима изузетних способности и формирање базе података о установама, организацијама, друштвима, стипендијама, програмима и пројектима намењеним ученицима са изузетним способностима.

Када је у питању ПВО, достављени предлог није у складу са легислативним оквиром и концепцијом предшколског васпитања и образовања (ПВО), којима се не подржава остваривање посебних програма за рад са даровитом децом. Имајући у виду прописане циљеве и принципе ПВО, као и схватања о детету, учењу, предшколској установи и функцијама ПВО, у развијању програма васпитно-образовног рада фокус васпитача је на препознавању и уважавању различитости и посебности сваког детета, развојних, културних, социјалних и других специфичности деце и њихових породица, као и јаким странама и потенцијалима *сваког* детета (индивидуализовани приступ детету уз истовремену подршку укључивању сваког детета у вршњачку заједницу и заједничке активности). У том смислу, у делатности ПВО није предвиђено остваривање посебних програма за рад са даровитом децом, односно специфична стручна подршка која би излазила из оквира остваривања програма васпитно-образовног рада са свом децом, уз уважавање снага, посебности, афинитета и потенцијала сваког детета у вршњачкој заједници.

ПРЕДЛАГАЧ 25:

Име и презиме	проф. др Јосип Ивановић
Установа/институција	Универзитет у Новом Саду Учитељски факултет на мађарском наставном језику у Суботици

Предлог - Поред предлога који реферишу на текст али без конкретизације шта треба изменити и/или додати, предлаже се додавање речи Суботица у делу који се односи на даље унапређивање иницијалног образовања наставника на матерњем језику путем акредитације студијских програма на ВШУ за образовање наставника на језику националне мањине и омогућавање студирања уз рад, те да се у Стратегију угради тренинг центар за мањине (мађарска мањина).

Одговор - Прихвата се део који се односи на додавање речи Суботица, а активности везане за омогућавање студирања уз рад се већ налазе у СРОВРС 2030.

Република Србија оснива регионалне тренинг центре за све ученике дуалног образовног система, у циљу подршке формалном образовању, као и за обучавање, стручно оспособљавање, преквалификацију и доквалификацију различитих група становништва. У складу са чланом 22 Закона о дуалном образовању („Сл.гласник РС“, бр. 6/20) уколико се план и програм наставе и учења остварује на језику националне мањине, обавеза послодавца је да организује и реализује учење кроз рад на језику те националне мањине. "Инструктор" је, у складу са Законом лице запослено код послодавца, које непосредно обезбеђује да се током учења кроз рад реализују садржаји прописани планом и програмом наставе и учења и одговорно је да ученици стекну компетенције прописане стандардом квалификације, а које познаје језик националне мањине на којем се остварује план и програм наставе и учења.

Пример је планирани регионални тренинг центар при школи у Суботици која већ реализује наставу на српском и мађарском језику и где наставни кадар већ постоји.

ПРЕДЛАГАЧ 26:

Установа/институција	Матица српска
----------------------	---------------

Предлог – 1. Повећање броја часова и давање натпредметног статуса српском језику и књижевности у предуниверзитетском образовању, као и увођење предмета Српски језик у високошколско образовање (у складу са текстом *Декларације о неопходности повећања броја часова српског језика и књижевности у основној и средњој школи и Декларације о статусу српског језика на несрбистичким катедрама и ненаставничким факултетима*) Матице српске; 2. Јасно истицање потребе заштите постојећих и оснивање неопходних нових лектората српског језика у иностранству, као и системско обезбеђивање финансијских и законских услова за њихов изузетно значајан рад; 3. Додавање циљева, мера и активности које се односе на афирмисање националних катедара на свим српским универзитетима (за српски језик, српску књижевност и историју) и неопходност очувања постојећег броја буџетских места на њима; подстицање младих људи да се опредељују за националне науке; 4. Да се у делу који се односи на иницијално образовање наставника на језицима националних мањина наведе и то да се високошколско образовање међу полазницима датих студијских програма у Републици Србији не сме окончати без знања стандардног српског језика на нивоу Ц2 (као службеног језика РС) и да се српски језик уведе као обавезан језик за све запослене у образовању; 5. Уврштавање Закона о службеној употреби језика и писама у РС међу документе од важности за развој образовања.

Одговор - Важност српског језика и књижевности се огледа у чињеници да ће Српски језик бити интегрални део државне матуре, чиме се обезбеђује језичка компетенција ученика који улазе на високо образовање. Додатно, кроз активности у оквиру Мере 1.7.1: Успостављање механизма сарадње и пружање подршке неговању српског језика и књижевности предвиђено је: успостављање интер-секторске и међу-институционалне радне групе која ће у будућности да изради плана за: унапређивање језичких компетенција ученика и студената; унапређивање језичких компетенција становништва кроз активности неформалног образовања и неговање позитивног става према српском језику и књижевности; Израда анализе статуса српског језика и књижевности на свим нивоима образовања, укључујући и високошколске установе, као и компетенција ученика/студената и њихових наставника и пружање подршке ОВУ у раду на промовисању стандардизованог српског језика. Додатно, у посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе. Приликом припреме предлога планова и програма, Завод за унапређивање образовања и васпитања ће свакако узети у обзир наведене предлоге.

Како МПНТР већ ради на оснаживању и оснивању нових лектората и за то су издвојена финансијска средства, предлог је прихваћен и биће јасније наведен у наративу Стратегије и пратећем АП.

Активност 2.2.1.1. Анализа стања и пројекција и утврђивање потреба за одређеним стручним профилима у складу са потребама послодаваца али и дугорочним потребама развоја РС која служи као смерница ВШУ у развијању студијских програма, подразумева пре свега усклађивање са тржиштем рада али се односи и на идентификоване потребе за очувањем национално важних наука/студијских програма. Имајући у виду да то није сасвим јасно из предложене активности, у наративу СРОВРС 2030 ће се то појаснити.

МПНТР нема овлашћења да уведе обавезу полагања стандардног српског језика на нивоу Ц2 за студенте програма иницијалног образовања наставника, али је спремно да о том питању покрене дијалог са представницима ВШУ што ће се и рефлектовати у додавању те активности у АП у оквиру мере 1.5.1.

Закон о службеној употреби језика и писама у РС ће бити уврштен међу побројане законе од важности за развој образовања.

Предлог садржи и начелне коментаре који се односе на буђење и развој демографске свести и образовања за демографску обнову – путем афирмисања значаја породице, љубави према деци, здравог односа према рађању и сл; афирмисање породичних вредности и морала у образовању; подстицање духовног развоја ученика путем садржаја различитих предмета са националним садржајем, а пре свега веронауке; преиспитивање структуре и обима заступљености изборних предмета и њихово тешње повезивање са садржајима обавезних предмета; прецизније разрађивање механизма подршке даровитим ученицима; враћање спортских секција у основне и средње школе; системско развијање културе сећања, историјске свести и сазнања о геноциду у 20. веку; уважавање значаја позиције родитеља у образовању и концепта партнерства породице, школе и заједнице – на које није могуће понудити конкретан одговор, а неки су већ и предвиђени СРОВРС 2030 (нпр. спортске секције, рад са даровитим ученицима, сарадња са родитељима итд.).

ПРЕДЛАГАЧ 27:

Установа/институција	Средња школа Брус
----------------------	-------------------

Предлог - Предлог измена и допуна појединачних чланова Закона о средњем образовању и васпитању.

Одговор - Предлог није стратешке природе.

ПРЕДЛАГАЧ 28:

Име и презиме	Лола Лукић
Установа/институција	Удружење ликовних педагога Србије

Предлог - Измена и допуна делова СРОВРС 2030 у смислу већег акцентовања уметничког образовања; повећање фонда часова Ликовне и Музичке културе у гимназијама.

Одговор – Значај стваралаштва и креативности експлицитно се препознаје на нивоу концепције и праксе васпитања и образовања деце предшколског узраста, као важан интегрални део програма васпитно-образовног рада са децом, а не као засебан сегмент са прописаним садржајима, темама и активностима, у складу са концепцијом ПВО у РС. ПВО се остварује у складу са основама програма ПВО, које јасно одређују и придају посебан значај уметности и стваралаштву деце предшколског узраста.

Конкретан број часова појединих предмета не треба да буде предмет Стратегије развоја образовања. У посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе. Приликом припреме предлога планова и програма, Завод у радне групе укључује представнике релевантних институција. Када се буде приступило ревизији планова и програма, Завод ће узети у обзир предлог Удружења ликовних педагога Србије, као и предлоге осталих предлагача.

ПРЕДЛАГАЧ 29:

Име и презиме	мр Јене Хајнал, председник
Установа/институција	Национални савет мађарске националне мањине

Предлог – 1. Додати међу приоритетне области развоја у области иницијалног образовања акредитацију кратких студијских програма за дипломиране учитеље; 2. Додавање показатеља „повећање броја (процента) студената који уписују студије на свом матерњем језику, односно језику националне мањине” и показатеља „повећање износа финансијских средстава намењених подршци организовању и извођењу студија на језицима националних мањина”; 3. Додавање термина стручна истраживања у текстуалном делу стратегије и у индикатору који се односи на износ финансијских средстава намењених истраживањима и развоју; 4. Додавање регионалног осим националног нивоа; 5. Додатак на део који се односи на ваннаставне активности студената у смислу да се прошире са на активности студената учешће на термилошким вежбама и учење стручне терминологије из страних језика и језика националних мањина у склопу лектората ВШУ; 6. Додатак на део који се односи на формирање академија струковних студија у смислу додатка да ће се посебна пажња посветити очувању самосталности и уједно флексибилности неуниверзитетских ВШУ које

наставни-научни рад остварују на страним језицима или језицима националних мањина, те које стога остварују тешњу сарадњу са страним партнерским ВШУ, 7. У погледу дуалног средњег образовања треба истаћи да се знатно побољшање система дуалног образовања може постићи уз обезбеђивање државних субвенција послодавцима за укључивање као партнере у спровођењу овог модела, те се предлаже да се консултује ресорно министарство Мађарске у вези коришћења искуства при увођењу и популаризацији дуалног модела средњег образовања који је данас веома успешан у тој земљи; 8. Допуну дела који се односи на правни оквир; 9. Заменили „српског језика” са речима „матерњег језика” у делу који се односи на завршни испит; 10. Да се обезбеди у Центру за националне испите и пуноправно чланство представника мањинског образовања, због специфичних питања из ове области које су својствене само образовању на језицима националних мањина (превођење, различита материја из предмета матерњи језик, итд.).

Одговор - СРОВРС 2030 и пратећим акционим планом су већ предвиђене активности везане за акредитацију студијских програма на ВШУ. Због разноврсности кратких студијских програма који ће бити развијани није сврсисходно издвајати било коју групу будућих полазника споменутих програма.

Предложено проширење и спецификовање појединих ваннаставних активности је непотребно јер се под „различитим облицима наставног (демонстратори), научноистраживачког и стручног рада“ то већ подразумева.

Такође, Законом о високом образовању је већ обезбеђена самосталност неуниверзитетских ВШУ. У процесу стварања академија струковних студија и осигурању квалитета рада неуниверзитетских ВШУ у смислу ове стратегије, све ВШУ се третирају на исти начин, те нема потребе за издвајањем појединачних.

Сви предлози који су идентични предлозима предлагача под редним бројем 21. су одбијени са истим образложењем.

Када је у питању дуално образовање, послодавци у дуалном образовању остварују корист с обзиром да савремени технолошки развој који је део пословања националних и међународних компанија превазилази могућност да се реши обукама, као што је раније био случај. Профили у дуалном образовању обезбеђују могућност компанијама да добију запослене који саму компанију чине одрживом, а ученике запошљивим. У наредном периоду се овакав предлог у вези са субвенцијама може разматрати у договору са Министарством финансија. Приликом креирања дуалног модела образовања консултовано је неколико држава које имају добру праксу у реализацији овог модела – поред Мађарске и Швајцарска, Немачка, Аустрија, од којих највећи број не подразумева субвенционирање компанија.

Оправданим се сматра предлог за додавање предложених правних докумената, будући да је РС потписница истих, а да је Оквирна конвенција за заштиту националних мањина која је усвојена на састанку Комитета министара Савета Европе потврђена усвајањем Закона о потврђивању Оквирне конвенције за заштиту националних мањина.

У оквиру одељка 5.1. (Општег циља 1), у другом пасусу након речи „српског језика” бити додате „односно матерњег језика”, тако да део реченице гласи: „повећање постигнућа на завршном испиту из математике, српског језика, односно матерњег језика, и на комбинованом тесту.“

Центар за испите унутар Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања припрема испитне материјале за завршни испит на језицима националних мањина (албански, бугарски, босански, мађарски, словачки, румунски, русински и хрватски језик). У питању су (а) збирке задатака за припрему ученика и (б) тестови за пробни и завршни испит у основном образовању. Односно, Завод годишње објави 24 збирке на језицима националних мањина, а за потребе пробног тестирања, као и полагања завршног испита у јуну и августу укључујући и резервни тест, припреми се укупно 96 тестова на језицима националних мањина. По потреби се врше и техничка прилагођавања тестова на језицима националних мањина за ученике којима је потребан увеличани фонт.

Национални савети националних мањина предлажу чланове радних група за припрему тестова за завршни испит, као и преводиоце и лекторе који су потребни у процесу припреме тестова и збирки задатака. Завод за вредновање у оквиру Годишњег плана рада који одобрава Влара РС, буџетира и финансира рад радних група за израду збирки и тестова на језицима националних мањина, као и превођење испитних материјала на језике националних мањина.

ПРЕДЛАГАЧ 30:

Име и презиме	проф. др Момчило Павловић
Установа/институција	Друштво историчара Србије „Стојан Новаковић“-Београд

Предлог – Предлог садржи неколико општих коментара али и следеће конкретне предлоге - 1. Поред критике комбинованог теста који је намењен ђацима по завршетку основне школе, СРОВРС 2030 не нуди алтернатива у стратегији до 2030; 2. У посебни циљ 1.7. поред унапређеног односа према српском језику треба додати „и другим садржајима из историје, географије, музичког и ликовног“, 3. Посебни циљ 1.6: Унапређен квалитет система сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника треба заменити са следећом формулацијом – „Да би побољшали квалитет наставе, израдиће се и унапређивати стандарди образовања наставника и усвојити посебни професионални стандарди за наставнике.“

Одговор - Овом стратегијом се предвиђа и израда концепта Центра за националне испите. У надлежностима овог центра треба да буду све активности у вези са националним тестирањима као што су завршни испити на крају основног и средњег образовања и васпитања. Поред државне матуре и повезаних припремних активности које ће се остваривати на почетку овог стратешког периода, интензивно ће се радити и на реконцептуализацији завршног испита на крају основног образовања и васпитања (развој нове методологије за завршни испит), а један од показатеља успешности је и ревидиран и

спроведен завршни испит на крају основног образовања и васпитања на начин да се њиме мери шири спектар компетенција, нивоа и постигнућа ученика. Критика комбинованог теста јесте полазна основа за реализацију низа активности у оквиру Мере 1.2.2 које подразумевају истраживачки рад, иновацију завршног испита, као и реализацију у складу са новом методологијом.

Програмом основног образовања и васпитања у иностранству дефинисан је циљ основног образовања и васпитања у иностранству који подразумева развијање свести о сопственом националном и културном идентитету учењем српског језика и упознавањем са највреднијим делима српске културне баштине, као и подстицање одржавања трајних веза с отаџбином. По завршетку основног образовања и васпитања у иностранству ученик ће бити у стању да: користи српски књижевни језик у разним видовима усменог и писаног изражавања у различитим комуникативним ситуацијама; идентификује битне особености националне географије, историје и културе, као и репрезентативна уметничка дела; испољава осећање припадности и позитиван став према очувању сопственог националног и културног идентитета уважавајући наслеђе културе других народа; промовише културу свога народа у земљи боравка, уз поштовање и уважавање културе земље домаћина.

СРОВРС 2030 предвиђа развој новог концепта система сталног стручног усавршавања, унапређивање процедура, механизма, критеријума и инструмената процене у оквиру акредитације програма сталног стручног усавршавања запослених у образовању и израђен систем напредовања у звањима запослених. Такође, предвиђена је и израда новог Правилника о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја.

ПРЕДЛАГАЧ 31:

Име и презиме	проф. др Лидија Радуловић и доц. др Оља Јовановић
Установа/институција	Центар за образовање наставника, Филозофски факултет у Београду

Предлог - Недовољно јасно је дефинисан стратешки правац, односно визија улоге наставника и наставничког образовања. Оваква фокусираност стратешког документа на појединачне мере и активности, води ризику од свођења стратегије на спровођење административно-бијурократских мера, уместо да гради принципе на којима треба заснивати иницијално образовање наставника. Тако су изостали циљеви којима би требало да тежи иницијално образовање наставника (нпр, развијање наставника рефлексивних практичара), као и принципи на којима се заснива иницијално образовање наставника (нпр. неговање интердисциплинарности у иницијалном образовању наставника).

Одговор – Предлог је прихваћен, па ће тако визија улоге наставника и наставничког образовања у СРОВРС 2030 јасније дефинисана.

ПРЕДЛАГАЧ 32:

Име и презиме:	Александар Митревски
Установа/институција:	Удружење струковних специјалиста Србије

Предлог - Допуна показатеља „Број акредитованих студијских програма за образовање наставника и васпитача према ревидираним стандардима за оцену квалитета студијских програма“ следећим „на Педагошким факултетима или Високим струковним школама за образовање васпитача“ и активности „Подршка развоју интердисциплинарних докторских студија методике наставе“ – „на Педагошком и Филозофском факултету“.

Одговор - Посебни циљ 1.5 Унапређен квалитет иницијалног образовања наставника и васпитача је намењен свим ВШУ које спроводе иницијално образовање наставника. Предлог се не прихвата јер је ограничавајући у односу на оригиналну формулацију.

ПРЕДЛАГАЧ 33:

Име и презиме	проф. др Бранислав Поповић, председник Управног одбора
Установа/институција	Друштво математичара Србије

Предлог - Дате су само начелне примедбе и предлози које се односе на претерану дигитализацију државног образовања, а предлаже се увођење у потпуности једносменског рада у школама и подржава се иницијатива за државно издавање уџбеника из националног блока предмета – српски, историја, географија.

Одговор - У стратешком документу појављују се термини: настава на даљину, онлајн настава и хибридна настава. Настава на даљину, у смислу Правилника о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања наставе на даљину у основној школи, јесте посебан облик образовно-васпитног рада којим ученици стичу основно образовање и васпитање на начин који обезбеђује остваривање прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа, тако што један део прописаног плана и програма наставе и учења усвајају путем наставе коју установа основног образовања и васпитања организује користећи савремене информационо-комуникационе технологије за учење, и то у ситуацијама у којима ученик није у могућности да похађа редовну наставу, непосредно у простору школе.

Током школске 2019/2020. године у узорку основних школа реализован је пилот пројекат чији је главни циљ пружање додатне образовно-васпитне подршке у учењу и развоју ученика кроз различите моделе обогаћеног једносменског рада у основној школи. Новим стратешким документом, у оквиру Мере 1.1.2: Развој услова и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању, један од предвиђених показатеља је и проценат школа са једносменском организацијом које спроводе обогаћени програм подршке развоју ученика

кроз васпитни рад, као и развијање аутентичних школских модела са програмима и активностима који ће се остваривати у школама са једносменском организацијом, што свакако подразумева повећање броја школа које ће радити у једној смени.

Иницијатива за државно издавање уџбеника из националног блока предмета – српски, историја, географија ће бити разматрана у светлу израде нових стандарда постигнућа и наставних програм на основу којих се израђују уџбеници.

ПРЕДЛАГАЧ 34:

Име и презиме	Владан Младеновић
Установа/институција	Национални просветни савет/Друштво физичара Србије

Предлог - Начелне примедбе које се односе на потребу преласка целог система на једносменски рад, истицање дефицита наставника математике и физике, потребу уређења система напредовања у звању и увођење платних разреда, недовољност да само анализа опремљености установа предуниверзитетског образовања и васпитања и израда листе неопходне опреме буде активност, велику потребу за повећање буџета за образовање на 5% БДП и већу видљивост усмерења ка развоју предмета из STEM области.

Одговор - Новим стратешким документом, у оквиру Мере 1.1.2: Развој услова и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању, један од предвиђених показатеља је и проценат школа са једносменском организацијом које спроводе обogaћени програм подршке развоју ученика кроз васпитни рад, као и развијање аутентичних школских модела са програмима и активностима који ће се остваривати у школама са једносменском организацијом, што свакако подразумева повећање броја школа које ће радити у једној смени.

Министарство планира наставак спровођења мера популаризације студијских програма за образовање дефицитарних струка наставника и то ће бити јасније наведено у акционом плану.

Последње три године, спроводи се јавни позив за опремање кабинета природних наука и информатике и рачунарства у гимназијама. С обзиром да су лимити ограничени, пројекција је да ће свака гимназија сваке пете године добити финансијски грант у висини пола милиона динара за ове намене. Паралелно са овим процесом, планира се конкурисање за средства из предприступних фондова за опремање гимназија најскупљом недостајућом опремом, обуке наставника за писање пројеката које промовишу STEM област и конкурисање за додатна средства, али ће ови предлози бити детаљније појашњени у наредном АП.

Питање већег улагања у образовање и јасније истицање активности повезаних са напредовањем наставника ће бити унете у одговарајуће сегменте СРОВРС 2030 и акциони план.

ПРЕДЛАГАЧ 35:

Име и презиме	проф. др Олга Атанацковић, председник Комисије за наставу астрономије Друштва астронома Србије (ДАС)
Установа/институција	Катедра за астрономију, Математички факултет, Универзитет у Београду

Предлог - Да се Астрономија врати у школе као посебан и обавезан предмет у гимназијама природно-математичког смера, а да у основним школама и осталим средњим школама буде изборни предмет. Недостаје отварање одељења у гимназијама за ученике са посебним способностима за математику, физику и астрономију.

Одговор - СРОВРС 2030 садржи Меру 1.1.1: Развијање нових и унапређивање постојећих стандарда квалификација и стандарда постигнућа, програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању што ће подразумевати и питања фонда часова за поједине предмете. Том приликом ће се разматрати овај и слични предлози.

ПРЕДЛАГАЧ 36:

Име и презиме	Александра Станковић
Установа/институција	Удружење наставника музичке културе Србије – Предлог број 2

Предлог – 1. Начелни предлог је да предмет Музичка култура треба да добије највећи национални значај, уз образложење да су добробити изучавања Музичке културе многоструки, за појединаца, за опстанак народа итд.; 2. Конкретни предлози се односе на меру 1.1.3, те се предлажу нови показатељи (број ученика који учествују у школским хору и оркестру, Процент новоформираних културно-уметничких секција на нивоу школе) као и нове активности у АП, као што су испитивања интересовања ученика за школским културним активностима итд.

Одговор – Национални просветни савет је на својој седници дао позитивно мишљење на план и програм наставе и учења. У Националном просветном савету су заступљени сви релевантни представници образовне заједнице – у овом случају то је представник Заједнице музичких и балетских школа Републике Србије. У складу са програмом наставе и учења, циљ учења Музичке културе је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, естетске критеријуме, формира естетску перцепцију, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа. Стратешким документом је предвиђена ревизија кључних, међупредметних, општих и специфичних предметних компетенција/стандарда компетенција. У посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења.

Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе.

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности су: редовна настава, слободне наставне активности, допунска настава, додатна настава, а слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Слободне наставне активности реализују се по програму који припрема школа или по програмима који су претходно донети као изборни (нпр. Свакодневни живот у прошлости, Цртање, Хор и оркестар итд.). У складу са програмом наставе и учења свака школа је обавезна да организује рад хорова. Законом о основама система образовања и васпитања и годишњим планом рада школе, утврђено је да се планирање и реализација предложених секција организује на нивоу школе, у складу са неопходним условима у школи и интересовањем ученика.

ПРЕДЛАГАЧ 37:

Име и презиме	Драган Матијевић
Установа/институција	Унија синдиката просветних радника

Предлог – Допис предлагача садржи низ одредница везаних за реформу у образовању без конкретних предлога.

Одговор – Како се део документа односи на питања стандардизације образовања, важно је истаћи да она од 2004. године у Србији заузима значајно место у намери реформисања система. Образовни стандарди представљају захтеве (договорене на националном нивоу) које ученик треба да оствари у одређеном периоду, а образовни систем треба да обезбеди услове за то остваривање. Стандардима постигнућа се уређује минимум знања, вештина и вредности (ставова) које ученик треба да усвоји након одређеног броја година школовања. Увођењем стандарда у образовање постављају се јасни и мерљиви образовни циљеви.

Образовни стандарди информишу креаторе планова и програма шта су очекивани исходи на крају одређеног нивоа образовања. Они усмеравају развој исхода који су саставни део образовних планова и програма. Даље, образовни стандарди помажу прецизније мерење у процени остварених образовних циљева што је изузетно важно са становишта процене ефикасности и праведности образовног система. На крају, стандарди олакшавају да ученици разумеју које захтеве наставник ставља пред њих, а оцењивање чини лакшим и транспарентнијим.

Увођење стандарда не значи онемогућавање ученика да се развије у пуном капацитету. Напротив, стандарди који су развијени на три нивоа дају јасну слику шта је минимум очекиваних вредности а шта се може сматрати високим постигнућем. Индивидуализацијом наставе за напредне ученике, могу се поставити и додатни исходи, а за посебно талентоване ученике могуће је развити и ИОП-а 3, што нажалост није честа појава у образовној пракси

у школама а што СРОВРС 2030 жели да подстакне мерама које се односе на рад са даровитим ученицима.

Слично стандардима постигнућа, стандарди квалитета рада школа престављају (на националном нивоу) договорени опис (искази) о томе шта је то квалитетна школа.

Од када су пре готово четврт века министри 26 земаља чланица позвали Европску комисију да формира радну групу за израду индикатора квалитета и мерила који ће помоћи у вредновању квалитета школа, развој стандарда квалитета који се користе за потребе самовредновања и спољашњег вредновања се интензивирао. Наша земља је пратила тај тренд па је самовредновање установе уведено 2003. године, а спољашње вредновање 2012. године. EURYDICE извештај из 2012. године под називом Обезбеђивање квалитета у образовању – политике и приступи евалуацији школа у Европи, показује да се спољашње вредновање школа на сличан начин спроводи у 31 образовном систему европског образовног простора. Тај извештај је доступан и на српском језику на сајту Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Добре праксе у дефинисању стандарда (критеријума) и методологије вредновања установа се размењују кроз SICI мрежу коју чине образовни инспекторати и агенције (слично Заводу за вредновање). У њој је пуноправна чланица и Финска која се често наводи као пример земље у којој се не врши вредновање система. Србија је такође чланица овог еминентног удружења и веома активно учествује у раду ове организације. Све то омогућује да се прате савремене и ефективне образовне праксе и да се примене сходно нашим потребама и култури.

ПРЕДЛАГАЧ 38:

Име и презиме	проф. др Мирослав Живић, Нада Џамић Шепа ³
Установа/институција	Српско биолошко друштво

Предлог - СБД сматра неопходним да биологија треба да задржи статус општеобразовног предмета у основном и општем и стручном средњем образовању, како би се несметано развијале компетенције ученика у складу са предвиђеним стандардима и исходима. Адекватно остваривање компетенција, захтева и квалитетнији рад са ученицима, што се може постићи кроз јачање биологије као предмета повећавањем фонда часова. Постојећи фонд часова у општем и стручном средњем образовању недовољан је да се у потпуности оствари циљ наставе биологије, као и да се код ученика развију одговарајући нивои специфичних предметних компетенције, неопходних за припрему ученика за полагање Државне матуре, као и даље школовање. Такође, недовољан број часова онемогућава развој међупредметних компетенција којима биологија суштински доприноси.

³ Оба предлагача су доставила идентичне предлоге у име СБД те су у сумирању предлога и одговора представљени заједно.

Одговор - СРОВРС 2030 садржи Мету 1.1.1: Развијање нових и унапређивање постојећих стандарда квалификација и стандарда постигнућа, програма наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању што ће подразумевати и питања фонда часова за поједине предмете. Тренутно је укупан број часова у гимназијама и основним школама на максималном недељном оптерећењу ученика прописаним законом.

ПРЕДЛАГАЧ 39:

Име и презиме	Мирослав Марковић ⁴
Установа/институција	Српски савез професора физичког васпитања и спорта

Предлог - Занемарен здравствени статус деце. Неопходно је створити услове за развој компетенција ученика за одговоран однос према здрављу. Уместо унапређивања, како школског, тако и универзитетског спорта, дефинисати као један од циљева -унапређивање услова за бављење ученика и студената организованим и програмираним телесним вежбањем кроз разноврсне спортске активности. Уместо унапређење инфраструктуре за реализацију школског спорта, унети унапређење инфраструктуре за реализацију наставе физичког и здравственог васпитања. Уместо термина - школа које су опремљене за развој базичних спортова, предлог је школа које су опремљене за реализацију програма наставе и учења Физичког и здравственог васпитања. „Борилачки спортови“ никада нису дефинисани као базични, не налазе се у ПНУ ФЗВ и не постоји никакво оправдање за улагање у опремање школа за борилачке спортове, када у школама постоји потреба за набавком основних справа и реквизита који су неопходни за реализацију ПНУ ФЗВ. Нереалан проценат новоформираних спортских секција на нивоу школе (за 2021. предвиђено 100%). Извештај о такмичењима треба да припреме Савез за школски спорт Србије у сарадњи са Српским савезом професора физичког васпитања и спорта. Допунити поглавље - Популаризација женског спорта и рекреације. Пажњу преусмерити са школског спорта на наставу и ваннаставне активности физичког и здравственог васпитања и да истицање такмичења у области школског спорта треба заменити квалитетном реализацијом школских спортских секција.

Одговор - Усваја се предлог да на стр. 33. у последњем пасусу, реченица *Приступиће се изради кодекса етичког понашања запослених у образовању и формирању етичког одбора, развијању и остваривању програма обуке и приручника који ће служити оснаживању представника образовно-васпитних установа за спровођење превентивних и интервентних активности у области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и превенције ризичних облика понашања, а оснаживаће се и ученици и родитељи да учествују у наведеним активностима*, допуни тако да реченица гласи *Приступиће се изради кодекса етичког понашања запослених у образовању и формирању етичког одбора, развијању и остваривању програма обуке и приручника који ће служити оснаживању представника образовно-васпитних установа за спровођење превентивних и*

⁴ Исти предлагач је доставио два идентична предлога.

интервентних активности у области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља, неговања одговорног односа према здрављу и превенције ризичних облика понашања, а оснаживаће се и ученици и родитељи да учествују у наведеним активностима.

Достизање циља и исхода наставе и учења предмета Физичко и здравствено васпитање заснива се на јединству наставних и ваннаставних организационих облика рада, часова физичког васпитања, обавезне физичке активности, слободне активности - секције, недеља школског спорта, активности у природи итд. Школски програм садржи, између осталог, и програм школског спорта и спортско-рекреативних активности.

Предлогом документа јавне политике је предвиђена активност - Израда Стручног упутства за формирање спортских секција на нивоу школа, како би се разноврсним и систематским моторичким активностима, допринело интегралном развоју личности ученика, развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Софтвер за праћење моторичких способности и здравственог статуса развијен је у оквиру посебног пројекта Завода за вредновање као подршка увођењу мерења и праћења остварености одређених образовних стандарда за предмет Физичко васпитање у основној школи. Такође је развијен и Приручник за праћење физичког развоја и развоја моторичких способности ученика у настави физичког васпитања, а наставници су обучени за реализацију тих активности.

ПРЕДЛАГАЧ 40:

Име и презиме	Никола Марковић, Бојана Сатарић
Установа/институција	Друштво за информатику Србије

Предлог - У поглављу 3. Опис постојећег стања и препознати правци даљег развоја треба додати да стечена искуства за време пандемије указују да је емпиријски утврђен велики значај и улога онлајн наставе коју треба даље развијати и анализирати остварене ефекте. Позитивне стране онлајн наставе су очување здравља и омогућавање наставка наставе, док су негативне стране недостак опреме за део ученика и недостатак контакта са наставником и другим ученицима. У поглављу 4. Визија развоја образовања треба истаћи да један од основних трендова треба да буде интензивна дигитализација процеса образовања која се огледа кроз педагошку примену информационо комуникационих технологија. Потребно је навести потребне предуслове и иницијаторе за праћење напретка дигитализације. Такође, неопходан је наставак започетог тренда развоја наставе из информатике чиме ће ученици добити потребне предуслове за живот и рад у времену које долази.

Одговор - Стратегија препознаје значај ове теме на основу чега су и дефинисане активности које доприносе подизању нивоа дигиталне зрелости образовних установа у доуниверзитетском образовању. Стратегија већ предвиђа активности које осигуравају

смислену и одговорну интеграцију дигиталне технологије у процесе наставе и учења. Планиран је развој индикатора за праћење развоја дигиталног образовања.

ПРЕДЛАГАЧ 41:

Име и презиме	Јасна Јанковић
Установа/институција	Унија синдиката просветних радника

Предлог - У допису достављене начелне примедбе које се односе на то да СРОВРС 2030 нема потписане ауторе, да о финансирању нема довољно информација, да обавезност средњег образовања повлачи измену Устава, да постоје недовољни капацитети предшколских установа и да је нејасно приоритетно место циља који се односи на неговање српског језика у дијаспори.

Одговор - Примедбе су начелне и изостаје конкретно навођење предлога измене постављених циљева, мера, показатеља и активности. Предлог документа јавне политике, сачинило је Министарство просвете, науке и технолошког развоја у координацији са члановима проширеног састава радне групе, коју су чинили представници најрелевантнијих институција образовно-васпитног система. Према стратешким приоритетима, формирале су се мање радне групе и тимови који су радили на развоју појединих стратешких

области/тема у оквиру својих експертиза.

АП, у складу са законским оквиром који регулише доношење докумената јавних политика, ће за све предвиђене мере и активности спецификовати буџетска средства.

У документу је поменуто да увођење средњег образовања и васпитања повлачи и промену Устава РС (страница 17.).

Недостатни капацитети предшколских установа су наглашени.

Неговање српског језика и унапређени однос према српском језику и књижевности као основним елементима националног и културног идентитета подразумева пре свега активности у Републици Србији, док се само део 1.7.2. односи на унапређивање квалитета образовно-васпитног рада у иностранству што је нарочито важно с обзиром на број ученика у иностранству којима је матерњи језик српски језик.

На напомену да наши смерови дуалног образовања имају два часа српског недељно важно је одговорити да општеобразовни предмети за дуалне образовне профиле преузети су од компатибилних профила средњег стручног образовања, дакле не подлежу било каквим променама када је дуално образовање у питању. Искључиво стручни садржај је прерасподељен у складу са Законом о дуалном образовању („Сл. гласник РС“, бр. 6/20).

ПРЕДЛАГАЧ 42:

Име и презиме	Марија Станић, представник КОНУС у НПС
Установа/институција	Природно-математички факултет, Крагујевац

Предлог - Износи се мишљење треба констатовати да тренутно, а и годинама уназад нема политике уписа према потребама тржишта рада, као и да нам је промена те праксе неопходна, те да се подржава став да политика уписа на високошколске установе буде базирана на реалним потребама тржишта рада у Републици Србији. Предлаже се допуна реченице која се односи на успостављање система праћења свршених студената и истицање развоја интердисциплинарних докторских студија методике наставе и интердисциплинарних докторских студија методике васпитно-образовног рада са децом раног и предшколског узраста. Сматра се потпуно неоправданом омогућавање проходности студената са струковних на академске студије јер негира саму срж разлике између ових видова студија, те да се проходност са академских на струковне сматра смисленом. Концепт и модел државне матуре није потпуно припремљен. Школа треба да допринесе неговање друштвено прихватљивог јавног дискурса у медијима и институција, али и обрнуто медији и све институције треба да истичу значај образовања и вредност знања. Последње посебно треба нагласити и осмислити јасне и ефикасне мере за остваривање истог. Наводи се да је потребно појаснити термин онлајн образовање, потребу за њим, циљ и сврху таквог образовања, као и коме је конкретно намењено.

Одговор – Иако је део коментара концептуалне и начелне природе треба истаћи да се активностима у оквиру Мере 2.2.1: Подстицање сарадње ВШУ са послодавцима, привредним и јавним сектором и јачање предузетничке компоненте високог образовања планира усклађивање уписа на ВШУ у складу са потребама тржишта рада. Када је у питању проходност студената, предлог је у супротности са Законом о високом образовању и принципима једнакости у образовању.

У предлозима који се односе на развоја интердисциплинарних докторских студија методике наставе и интердисциплинарних докторских студија методике васпитно-образовног рада са децом раног и предшколског узраста, имајући у виду велике сличности са предлогом под редним бројем 18 образложење је идентично као и за тај предлог.

Настава на даљину је дефинисана Правилником о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновања, а потреба за њим, циљ и сврху оваквог образовања, као и коме је намењена ће бити ближе описана у тексту СРОВРС 2030.

ПРЕДЛАГАЧ 43:

Име и презиме	Наташа Стојановић, председница Друштва, члан НПС ⁵
Установа/институција	Педагошко друштво Србије

Предлог - Потребно је тумачење појмова природно и логично у Посебном циљу 1.6. Унапређивање рада стручних сарадника недовољно видљиво. Потребно је посебно нагласити значај и улогу стручних сарадника у области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и превенције ризичних облика понашања, етичко и професионално доношење одлука у вези са питањима ненасиља и анти-дискриминације и пружање информација наставницима, ученицима и родитељима у складу са афирмацијом вредности савременог демократског друштва, међусобним поштовањем и уважавањем, ненасиљем и анти-дискриминацијом.

Одговор - Предлог да се јасније истакне улога стручних сарадника је прихваћен. Планирана је активност 1.5.1.1. Развијање стандарда квалификација за квалификације учитељ, наставник предметне наставе и васпитач на националном нивоу који ће дефинисати компетенције наставника, учитеља и васпитача, а у оквиру тог процеса ће бити укључена и струковна удружења.

ПРЕДЛАГАЧ 44:

Име и презиме	проф. др Весна Ломпар
Установа/институција	Друштво за српски језик и књижевност Србије

Предлог - Повећање фонда часова из Српског језика и књижевности и додељивање надпредметног статуса предмету Српски језик и књижевност.

Одговор - У посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе. Приликом припреме предлога планова и програма, ЗУОВ у радне групе укључује представнике релевантних институција.

---

⁵ Исти предлагач је доставио два идентична предлога један у име НПС, а други у име ПДС, те су предлог и одговор обједињени.

ПРЕДЛАГАЧ 45:

Име и презиме	Синиша Ранковић, члан НПС-а
Установа/институција	Друштво дефектолога Србије

Одговори на предлог Миодрага Недељковић (Школа за основно и средње образовање из Бора) и Синише Ранковића (Друштво дефектолога Србије) су дати заједно с обзиром да је шест од седам предлога идентично.

ПРЕДЛАГАЧ 46:

Име и презиме	Радован Цицварић
Установа/институција	Ужички центар за права детета

Предлог - У тексту предлога Стратегије нису препознате следеће одговорности образовног система што се даље рефлектује и на постављене циљеве, мере и активности: да обезбеди систематско укључивање наставе о принципима и одредбама Конвенције на свим нивоима наставног плана и програма и да обезбеди адекватну и систематску обуку, односно сензибилизацију у вези са правима детета, професионалним групама које раде са децом и за децу.

Потребно је да иницијално образовање наставника и стручно усавршавање буде усмерено на јачање наставничких компетенција у домену права детета. Унапредити постојећи Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја који ће препознати компетенције за остваривање права детета на начин који рефлектује реалне захтеве у том погледу у односу на наставничку професију. Треба решити статус грађанског васпитања и увести посебан смер на учитељским/педагошким факултетима за образовање наставника грађанског васпитања, изменити Закон о основама система образовања и васпитања и Закон о основном образовању и васпитању, Правилник о испиту за лиценцу у смислу да треба прописати обавезу да државни испит (испит за лиценцу) садржи обавезни део из области заштите, остваривања и поштовања права детета.

Треба обезбеди адекватну и систематску обуку, односно сензибилизацију у вези са правима детета, професионалним групама које раде са децом и за децу.

Одговор - Сви предлози се прихватају у начелу, те ће се у одговарајућим сегментима допунити наратив СРОВРС 2030 и акциони план. Предлог да се уведе посебан смер на учитељским/педагошким факултетима за образовање наставника грађанског васпитања није прихваћен.

Предвиђене су измене и допуне или доношење новог Правилника о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја и том приликом ће се разматрати увођење компетенције за остваривање права детета.

ПРЕДЛАГАЧ 47:

Име и презиме	Војислав Арсић и Марина Старчевић Цвико
Установа/институција	Центар Е8 и CARE International Balkans

Предлог - Додавање показатеља „Подршка развоју интердисциплинарних мастер студија методика наставе која укључује компетенције за 21.век“ у оквиру посебног циља 1.5/мера 1.5.1. Потребно је прецизније дефинисање термина „кључне компетенције образовања за 21. век“, конкретније дефинисање термина „колективна добробит“. Важно је укључивање родне равноправности као изузетно значајне хоризонталне области за Стратегију. Потребна је ревизија наставних планова везано за предмет физичко и здравствено образовање, измена наставног плана предмета биологија или предмета физичко и здравствено образовање везано за сексуално образовање и превенцију сексуалног насиља, првенствено са фокусом на заштиту од сексуално преносивих болести. Предлаже се увођење показатеља - Број нових акредитованих обука у области заштите од насиља и дискриминације и превенције ризичних облика понашања“. Потребно је увести сексуално образовање. У оквиру Мере 1.1.3. додати две области: родна равноправност и здравље младих.

Одговор - Већ постоје интердисциплинарне мастер и докторске студије из Опште методике као Дидактика и Педагошка психологија и интердисциплинарни мастер програми за ППМ образовање наставника (све на матичном ФФ).

Образовање о животним вештинама налази се у предметним и општим међупредметним компетенцијама.

Образовање о животним вештинама налази се у Предлогу Стратегије у делу који говори о стручном усавршавању у областима интеркултуралности, неговању демократске културе и сл.

У циљу постизања родне равноправности, родни аспект ће, где год буде било сврсисходно, бити укључен у наратив СРОВОС 2030 и акциони план.

ПРЕДЛАГАЧ 48:

Име и презиме	проф. др Бошко Влаховић
Установа/институција	Издавачко предузеће Едука Београд и Форум педагог

Предлог - За управљање променама образовања потребни су нови профили руководства, посебно директора школа. Сви садржаји и облици усавршавања наставника треба да буду обавезни и за директоре. Потребна је другачија школска архитектура и промене иницијалног образовања наставника. Нагласити формирање етичке личности ученика, очовечења, освешћивања, развоја моралних, људских вредности. Неопходно је више позабавити се спољашњом и унутрашњом демократизацијом образовања—положај школа, ученика и наставника.

Одговор - У претходном периоду реализоване су обуке за директоре и полагање испита за лиценцу за директора установе образовања и васпитања. У складу са Предлогом документа јавне политике мера које воде остваривању Посебног циља 1.6: Унапређен квалитет система сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника, је, између осталог, и развој система сталног стручног усавршавања директора у циљу јачања капацитета директора кроз континуирано усавршавање директора.

У оквиру Мере 1.9.1 Унапређивање инфраструктуре образовно-васпитних установа и установа ученичког стандарда у предуниверзитетском образовању и васпитању, предвиђена је и активност- Модернизација инфраструктуре (изградња, доградња, адаптација, реконструкција и опремање основних и средњих школа).

Унапређивање иницијалног образовања наставника и јачање васпитне функције установа образовања и васпитања сматра се приоритетним правцем развоја.

ПРЕДЛАГАЧ 49:

Име и презиме	Мирослав Кркобабић
Установа/институција	Наставник у СШ „Др Ђорђе Натошевић“ Инђија

Предлог - Допуна општег циља 2 речју доступност и посебног циља 2.3. констатацијом да ће се олакшати могућност уписа ученика средњих стручних школа и гимназија и на академске и на струковне студије, што треба да буде уређено одговарајућим изменама Закона о основама система образовања и васпитања, Закона о средњем образовању и васпитању и Закона о високом образовању.

Потребно је истаћи значај већег финансијског улагања у образовање и истаћи значај васпитне функције па тако визију развоја образовања у Србији преформулисати у Визија развоја образовања и васпитања у Србији.

У оквиру посебног циља 1.1: треба додати да је један од најзначајнијих приоритета рад на повећању мотивисаности свих учесника у образовно – васпитном процесу, а посебно наставника и ученика, а као показатеље у оквиру ове мере додати Број нових и унапређених правилника о вредновању и награђивању учесника у образовно – васпитном процесу и активност - Развијање нових и унапређивање постојећих правилника о вредновању и награђивању учесника у образовно – васпитном процесу.

Одговор - Реч доступност ће бити унета, док је питање измене споменутих закона свакако предвиђено у светлу увођења државне матуре.

Један од стандарда компетенција за професију наставника је и компетенција за подршку развоју личности ученика која се односи и на познавање различитих врста мотивација и начине мотивисања ученика; Стратегијом је предвиђено и измена легислативе за напредовање у наставничким звањима, а у складу са Законом и Посебним колективном уговором остваривање права на награду запослених утврђују се општим актом школе.

У складу са Законом о основном образовању и васпитању ученик који се истиче у учењу и владању похваљује се или награђује, а општим актом школе одређују се услови и начин за додељивање похвала и награда.

ПРЕДЛАГАЧ 50:

Име и презиме	Лајош Бала
---------------	------------

Предлог – Наводи се сопствено виђење проблема у образовном систему у области образовања на мађарском језику и дају се начелни коментари.

Одговор – У предлогу нема конкретних предлога за измену и допуну документа.

ПРЕДЛАГАЧ 51:

Име и презиме	Биљана Стојичић
Установа/институција	Земунска гимназија

Предлог - Изостављена су одељења за ученике са посебним склоностима за физику.

Одговор - Изостављени образовни програм ће бити унет у текст на свим одговарајућим местима.

ПРЕДЛАГАЧ 52:

Име и презиме	Андријана Жекић
Установа/институција	Физички факултет, Универзитет у Београду

Предлог - Изостављена су одељења за ученике са посебним склоностима за физику.

Одговор - Изостављени образовни програм ће бити унет у текст на свим одговарајућим местима.

ПРЕДЛАГАЧ 53:

Име и презиме	Недељковић Мирослава
---------------	----------------------

Предлог - Наводе се искуства из сопствене праксе посебно у области избора директора ПУ, примања у радни однос и статуса васпитача. Реферише се на неадекватан речник „Година узлета“.

Одговор - Примедбе су начелне, или пак сувише детаљне да би се нашле у документу јавне политике. Изостаје конкретно навођење предлога измене постављених циљева, мера, показатеља и активности.

ПРЕДЛАГАЧ 54:

Име и презиме	Ирис Стантић Миљачки и Маринела Шћепановић
Установе/институције	Алијанса просветитеља Србије и Друштво дефектолога Војводине

Предлог - Допуна индикатора и активности у оквиру Мере 1.4.1. Успостављање нових и унапређивање постојећих механизма подршке образовно-васпитним установама у остваривању отворености, праведности и доступности - Индикатори: број акредитованих обука намењених подизању осетљивости и компетентности васпитача и стручних сарадника у предшколским установама за препознавање деце са изузетним способностима предшколског узраста у оквиру редовних активности ПУ, број васпитача и стручних сарадника у предшколским установама који су похађали програме обука намењен подизању осетљивости и компетентности за препознавање и подстицање деце са изузетним способностима предшколског узраста у оквиру редовних активности ПУ; Активности: развијање и остваривање обуке намењене подизању осетљивости и компетентности васпитача и стручних сарадника у ПУ за препознавање и подстицање деце изузетних способности предшколског узраста у оквиру редовних активности ПУ, унапређивање компетенција васпитача и стручних сарадника за препознавање и подстицање развоја деце изузетних способности предшколског узраста у оквиру редовних активности ПУ, унапређивање компетенција наставника и стручних сарадника за препознавање и подстицање развоја ученика изузетних способности у оквиру редовне наставе и редовних школских активности.

Одговор - Достављени предлог није у складу са легислативним оквиром и концепцијом предшколског васпитања и образовања, а којима се не подржава издвајање „деце са изузетним способностима“. Имајући у виду прописане циљеве и принципе ПВО, као и схватања о детету, учењу, предшколској установи и функцијама ПВО, у развијању програма васпитно-образовног рада фокус васпитача је на препознавању и уважавању различитости и посебности *сваког* детета, развојних, културних, социјалних и других специфичности деце и њихових породица, као и јаким странама и потенцијалима *сваког* детета (индивидуализовани приступ детету уз истовремену подршку укључивању сваког детета у вршњачку заједницу и заједничке активности).

ПРЕДЛАГАЧ 55:

Име и презиме	Верољуб Илић
Установа/институција	Српско филозофско друштво

Предлог - Поред похвала на рачун СРОВРС 2030, предлаже се промишљање о садржају предмета професионалних етика у свакој стручној школи као обавезног предмета.

Одговор - Измене и допуне плана и програма наставе и учења нису предмет стратешких докуменат али приликом ревизије стручних предмета дати предлог ће бити узет у обзир.

ПРЕДЛАГАЧ 56:

Име и презиме	проф. др Весна Мишковић Станковић ⁶
Установа/институција	Српско хемијско друштво

Предлог - Неусаглашеност између истакнутих праваца развоја, описа постојећег стања који је на више места уопштен и непоткрепљен подацима истраживања (на пример, анализа које се помињу да су урађене) и мера и активности које се наводе у акционом плану за период 2021-2023. Један од примера односи се на изнете утиске о комбинованом тесту у делу опис постојећег стања, без квантитативних показатеља изведених на основу резултата вишегодишње примене, док се у акционом плану као показатељи на нивоу посебног циља наводе „Ревидиран и спроведен завршни испит на крају основног образовања и васпитања на начин да се њиме мери шири спектар компетенција, нивоа и постигнућа ученика“ и „Иновирана методологија завршног испита на крају основне школе“. Поред читалачке и математичке писмености, додати научно-технолошку писменост.

Одговор - Осврт на комбиновани тест који је наведен у наративу јесте полазна основа за реализацију низа активности у оквиру Мере 1.2.2. које подразумевају додатни истраживачки рад, иновацију завршног испита засновану на подацима у истраживању, као и реализацију у складу са новом методологијом. С обзиром да може да изазове недоумицу код читаоца, биће извршена допуна наратива у том делу.

Математичка, научна, технолошка и инжењерска компетенција представља сет компетенција које својим нагласком на критичка испитивања и решавање проблема представљају предуслов за функционисање технолошки напредних друштава и економија заснованих на знању. Зато јесте важно да поред језичке и математичке писмености, ученици буду и научно и технолошки писмени. С тога се предлог прихвата.

---

⁶ Исти предлагач је доставио два идентична предлога.

ПРЕДЛАГАЧ 57:

Име и презиме	Драгана Ђурић
Установа/институција	Национална асоцијација родитеља и наставника Србије

Предлог - Партнерски однос родитеља и просветних радника, као важан механизам за обезбеђивање квалитетног и релевантног образовног система није довољно видљив у стратегији. У делу у коме се помиње електронски дневник, није наглашено да још увек није оперативан модул за родитеље, а један од најзначајнијих разлога за увођење Ес дневника је унапређење комуникације са родитељима. За сада је сведено на обавештавање о оценама и изостанцима. Родитељи нису препознати као ресурс у остварењу циљева Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. те је потребна смислена партиципација родитеља као партнера и подизање капацитета родитеља за усаглашавање васпитне улоге породице и школе.

Одговор - У складу са Законом о основама система образовања и васпитања у остваривању дефинисаних принципа, посебна пажња посвећује се сарадњи са породицом и укључивањем родитеља/другог законског заступника у циљу успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања. У свим активностима које су предвиђене за остваривање приоритета који се односи на реafirмисање и јачање васпитне улоге образовно-васпитних установа, стратешким документом предвиђено је оснаживање родитеља, односно других законских заступника за учешће у активностима у областима које треба да доведу до развијања школског амбијента који афирмише вредности савременог демократског друштва, међусобно поштовање и уважавање, ненасиље и антидискриминацију, активностима развијања безбедносне културе младих.

Улога родитеља као партнера у образовању, нарочито кроз наставак активности на успостављању и оснаживању општинских савета родитеља, биће препозната у стратешком документу.

Ес-дневник представља електронску евиденцију образовно-васпитног рада у школама. Од успостављања, модул намењен родитељима функционише на предвиђен начин. Родитељи имају увид у постигнућа своје деце, напомене наставника, као и у редовност похађања наставе свог детета. Комуникација са родитељима кроз апликацију Ес-дневник није предвиђена.

Мали број школа, претежно због недостатка опреме и интернета, још не користи Ес-дневник. Ова ситуација ће трајати најдуже до јесени 2021. године, када ће бити успостављени сви услови да примена Ес-дневника заживи и у овим установама.

ПРЕДЛАГАЧ 58:

Име и презиме	Гордана Николић
Установа/институција	Развојни центар Друштва дефектолога Србије

Предлог – 1. Начелни предлог се односи на то да школе за ученике са сметњама у развоју нису експлицитно поменуте, а предлагач сматра да би требало; 2. Измене у вези са мером 1.4.1, укључујући и измене показатеља исхода у складу са предложеном активности у смислу успостављања „Националног ресурс центра за осигурање квалитета у образовању деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом“ као и, у складу са тим, промена показатеља исхода; 3. Измене у вези са посебним циљем 1.4 (у смислу конкретног одређења према начинима остваривања улоге школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом у односу на остваривање образовно-васпитне делатности и обавезу обезбеђивања подршке деци, ученицима и одраслима у другим образовним установама итд.); 4. Предлог за допуну посебног циља 1.1 („Увођење нових и прилагођених програма образовно-васпитног рада, примерених образовним могућностима ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, која захтевају интезивније мере подршке и рад у мањим групама“) и увођење нових показатеља у складу са тим; 5. Предлог за допуну посебног циља 1.1 („проблем недостатка помоћних наставних средстава и дидактичких помагала за успешније учење и активније учешће ученика са сложеним и випеструким сметњама у развоју“) и увођење нових показатеља у складу са тим.

Одговор – С обзиром да је више предлагача имало сличне коментаре везано за видљивост инклузивног опредељења Републике Србије и при том и континуираног постојања тзв. специјалних школа за ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, текст СРОВРС 2030 ће бити унапређен у више сегмената, како би установе за образовање и васпитање деце и ученика са сметњама у развоју (укључујући инклузивне, типичне школе и специјалне школе као и развојне групе у предшколским установама и специјална одељења типичних школа) биле видљивије и како би било јасније да се специјалне школе и одељења не укидају, и да ресурс центри не преузимају њихову улогу, него употпуњују подршку наставницима, родитељима и деци, ученицима са развојним сметњама и инвалидитетом. Напомињемо, све мере наведене у документу које се тичу унапређивања компетенција запослених, квалитета рада образовних установа, дигитализације, унапређивања васпитне улоге школе, заштите од насиља и дискриминације итд. обухватају и школе за ученике са сметњама у развоју. СРОВРС 2030 је усмерена на активности којима се образовне политике имплементирају кроз нове механизме. Став МПНТР по овом питању је да школе за ученике са сметњама у развоју настављају са радом, а да ће неке од њих, које задовоље одређене критеријуме, добити статус Ресурс центра, као додатна делатност специјалне школе. Ресурс центри треба да обезбеде већу доступност различитих услуга додатне подршке рационалнијим коришћењем постојећих и обезбеђивањем нових видова подршке који недостају у систему (нпр. примена асистивне технологије). Ресурс центри доприносе развоју система подршке деци, ученицима и одраслима, родитељима и запосленима у образовању и на тај начин повећавају праведности образовног система.

Предлог у вези са успостављањем Националног ресурс центар за осигурање квалитета у образовању деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом не може да буде прихваћен јер није у складу са Законом о основама система образовања и васпитања и не одражава актуелне потребе система и имајући у виду да успостављени ресурс центри треба да имају регионалну покривеност како би у потпуности одговорили на потребе система.

Предлог за допуну посебног циља 1.1 („Увођење нових и прилагођених програма образовно-васпитног рада, примерених образовним могућностима ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, која захтевају интензивније мере подршке и рад у мањим групама“) није у складу са инклузивним принципима, а постојећи механизам за планирање, спровођење и праћење подршке деци и ученицима којој је потребна интензивнија подршка је ИОП2 (индивидуални образовни план који поред прилагођавања метода рада, садржаја и наставних материјала, подразумева измену образовних исхода, као и измену наставног плана и програма, дневне и недељне организација раде са учеником уз индивидуализоване мере додатне подршке и индивидуални рад са учеником).

Предлог у вези са посебним циљем 1.1 („проблем недостатка помоћних наставних средстава и дидактичких помагала за успешније учење и активније учешће ученика са сложеним и вишеструким сметњама у развоју“) се прихвата, те ће се на страни 33, после речи „у складу са захтевима школа и потребама ученика у основној школи“ додати „...укључујући и обезбеђивање прилагођених уџбеника у видео формату на српском знаковном језику за потребе глувих ученика“, односно, после речи „за средње школе“ биће додате речи: „као и помоћних наставних средстава и дидактичких помагала за успешније учење и активније учешће ученика са сложеним и вишеструким сметњама у развоју у основним и средњим школама“.

ПРЕДЛАГАЧ 59:

Име и презиме	Владимир Н. Цветковић, декан
Установа/институција	Факултет безбедности – Универзитет у Београду

Предлог - У оквиру Општег циља 1 и сегмента који се односи на Посебни циљ 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању, потребно је у неком делу додати да се квалитет програма наставе и учења може обогатити и садржајима који доприносе већој безбедности и сигурности ученика и других актера у образовном процесу, при чему се реализује и циљ „обезбеђивања подстицајног и безбедног окружења“ (наведен у релевантној законској регулативи).

Одговор – Један од основних циљева образовања и васпитања дефинисан чланом 8, став 2, Закона о основама система образовања и васпитања подразумева обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу. Такође, члан 108, поменутог Закона прописује одговорности установе за безбедност деце и ученика, где је установа дужна да донесе акт којим се приписују мере, начин и поступак заштите и

безбедности деце, односно ученика за време боравка у установи и свих активности које установа организује, у сарадњи са надлежним органом јединице локалне самоуправе.

Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС", бр. 46 од 26. јуна 2019, 104 од 31. јула 2020.) прописују се садржаји и начини спровођења превентивних и интервентних активности, услови и начини за процену ризика, начини заштите од насиља, злостављања и занемаривања, праћење ефеката предузетих мера и активности. Све установе образовања и васпитања су у обавези да систематски и континуирано планирају активности превенције насиља и дискриминације у оквиру програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програма спречавања дискриминације. Правилником је прописано да сви актери школског живота (деца/ученици, запослени и родитељи) имају веома активну улогу приликом израде и реализације Програма заштите и сви су у складу са својим улогама носиоци одређених активности. Деца, односно ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе. Установа је у обавези да у одређеним ситуацијама (на пример: трећи ниво насиља) на основу процене Тима за заштиту од дискриминације, злостављања и занемаривања (свака установа је у обавези да има формиран Тим за заштиту) укључи у решавање ситуације спољашњу мрежу заштите (здравствена, социјала заштита и полиција).

У основним школама се од школске 207/2018 године реализује програм Основе безбедности деце које Министарство просвете реализује у сарадњи са Министарством унутрашњих послова.

Према Закону о основама система образовања и васпитања, тежа повреда обавеза ученика је, између осталог, поседовање, подстрекивање, помагање, давање другом ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства и психоактивне супстанце (члан 83. став 3. тачка 4) Закона).

Према правилнику о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, навођење на коришћење психоактивне супстанце спада у трећи ниво насиља. У овим случајевима је обавезно укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже.

У циљу ближег одређивања поступања установа образовања и васпитања, Министарство просвете, науке и технолошког развоја донело 2019. године Упутство о поступању у случају сумње или сазнања о присуству и коришћењу дрога у образовно васпитним установама.

Такође, у посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма и дефинисаних исхода. Уколико се утврди да теме које се односе на

безбедност нису довољно заступљене, ЗУОВ ће узети у обзир предлоге који су добијени овим приликом.

ПРЕДЛАГАЧ 60:

Име и презиме	Милан Јанковић (Катарина Кел, Ивана Бановачки и Бојана Димитријевић)
Установа/институција	Удружење студената са хендикепом

Предлог - Стратегија не експлицира у довољној мери праведност образовања на оба нивоа, предуниверзитетском и универзитетском. У Предлогу стратегије недостаје развој мера подршке инклузивном образовању уопште, а посебно високог образовања. Потребно је да нова Стратегија у димензији праведности образовања у већој мери уважи социјални модел приступа особама са хендикепом због планирања сервиса подршке у инклузивном образовању, а у складу са Конвенцијом УН о правима особа са хендикепом, а у складу са Препорукама Комитета УН за праћење примене конвенције о правима особа са хендикепом, чланови 7. и 8. Потребна је допуна показатеља везаних за Посебни циљ 2.3, и Мериу 2.3.1. У Предлогу стратегије није препознат значај вршњачке подршке и социјалне димензије високог образовања. Као део индикатора додати и Ефективну стопа преласка у редовну средњу школу ученика који су имали подршку у оквиру инклузивног образовања и у складу са индикатором креирати и адекватну меру са активностима. Додати индикаторе и активности које обезбеђују компетенције наставницима за рад са „нетипичном“ децом и које обезбеђују индивидуалистички приступ у раду са децом, то јест ученицима.

Одговор - Сви предлози у области високог образовања су у складу са *Законом о високом образовању* у чл. 9 (Право на високо образовање) и прихваћени су.

Прихвата се допуна показатеља увођењем показатеља - Ефективна стопа преласка у редовну средњу школу ученика који су имали подршку у оквиру инклузивног образовања.

Не прихвата се предлог да се додају индикатори и активности које обезбеђују компетенције наставницима за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом и које обезбеђују индивидуалистички приступ у раду са децом, с обзиром да и Мера 1.5.1 Унапређивање квалитета студијских програма за иницијално образовање наставника и васпитача као и показатељи на нивоу мере (показатељи резултата) (на пример: „Развијени стандарди квалификација за квалификације учитеља, наставника предметне наставе и васпитача на националном нивоу“ односно „Ревидирани стандарди за акредитацију студијских програма који се односе на образовање наставника и васпитача су усвојени“ већ то подразумевају и треба да обухвате и принцип инклузивности и подршке индивидуализацији.

Увођење вршњачке подршке као облика подршке је остављено ОБУ јер није питање које се усмерава документом јавне политике.

ПРЕДЛАГАЧ 61:

Име и презиме	мр Валентина Илић ⁷
Установа/институција	Синдикат образовања Србије

Предлог – Обавезност предшколског и средњег образовања и васпитања; питање квалитета и праведности образовања; вредновање квалитета рада у образовању; мишљење да ПИСА тест не може бити показатељ васпитне функције школе; повећање издвајања за образовање.

Одговор - Као претпоставку за обезбеђивање финансијских средстава за остваривање предшколског васпитања и образовања, посебно деце узраста од три године до поласка у основну школу, из буџета Републике, Предлагач види прописивање обавезности похађања предшколског програма за децу наведеног узраста, чиме се у фокус предлога стављају економски аспекти а не питање права деце (од најранијег узраста до поласка у школу) на квалитетно предшколско васпитање и образовање и поштовање права породице на избор у погледу учешћа детета у неком од организационих облика и програма намењених деце и породици, у систему институционалног предшколског васпитања и образовања или у оквиру понуде других система. У том смислу, не прави се потребна разлика ни између прописивања обавезности похађања програма за децу и обезбеђивања могућности бесплатног похађања програма за децу. Земље ЕУ са развијеним системом предшколског васпитања и образовања (чак и када исти обухвата само васпитно-образовни рада са децом почев од 3. или 4. године) питање остваривања права на предшколско васпитање и образовање за сву децу решавају гарантовањем места за децу (довољни просторни капацитети) и/или обезбеђивањем средстава за бесплатно похађање програма, односно за умањење трошкова боравка за децу, а не прописивањем обавезности похађања које има вишеструке потенцијално негативне последице и у вези са природом и функцијама предшколског васпитања и образовања, вредностима и циљевима којима се тежи на овом нивоу образовног система. Увођење обавезности средњег образовања је мера којом се повећава обухват али и доступност и једнакост у образовању и представља циљ који није остварен у претходном периоду, а на чијој реализацији, односно, обезбеђивању услова за његово остваривање ће се радити у наредном периоду.

У стратешком документу наведено је следеће: Образовно-васпитне установе треба да имају важну јавну и културну функцију, а неопходно је реафирмисати и ојачати њихову васпитну улогу. Остваривању овог приоритета треба да допринесу активности развоја и оснаживања капацитета запослених у образовању у областима које треба да доведу до развијања школског амбијента који афирмише вредности савременог демократског друштва, међусобно поштовање и уважавање, ненасиље и антидискриминацију, неговање и развијање националне културе и културног наслеђа, културе националних мањина и светске културне баштине. Приступиће се изради кодекса етичког понашања запослених у образовању и формирању етичког одбора, развијању и остваривању програма обуке и приручника који ће служити оснаживању представника образовно-васпитних установа за

⁷ Исти предлагач је доставио два идентична предлога.

спровођење превентивних и интервентних активности у области заштите од насиља и дискриминације, очувања менталног здравља и превенције ризичних облика понашања, а оснаживаће се и ученици и родитељи да учествују у наведеним активностима. Анализираће се подаци добијени кроз различита истраживања у вези са ставовима ученика о другима и другачијима и приступиће се развијању и реализацији обука ученика са циљем јачања њихових капацитета за остваривање активности које се односе на одрживи развој и колективну добробит.

Ревизијом Правилника о сталном стручном усавршавању запослених у образовању и васпитању и напредовању у звањима и разним видовима промоције и награђивања успешних наставника, стратешким документом је планирана реафирмација улоге и значаја просветних радника и њиховог положаја у друштву.

Поред тестова којима се мери степен развијености појединих компетенција, у оквиру PISA студије примењују се и упитници за ученике и за школе. Њима се прикупљају подаци о различитим факторима који могу бити релевантни за постигнућа, нпр. материјални и образовни ресурси којима породица располаже; став ученика према учењу, мотивација за учење, стратегије и навике у вези са учењем; оспособљеност ученика да примењује савремене информатичке технологије, и допринос школе информатичкој писмености; различити аспекти функционисања школе као што су: карактеристике наставника (ниво образовања, професионална мотивација, стилови рада), величина разреда, састав (хомогеност или хетерогеност), клима у учионици и школи, однос наставника према ученицима, осећање припадања школи, школска анксиозност; материјални ресурси којима школа располаже, начин финансирања школе (приватни извори или финансирање из јавног буџета или комбиновани извори финансирања), процес управљања и доношења одлука, укљученост родитеља у процесе и одлучивање у школи, итд.

ПРЕДЛАГАЧ 62:

Установа/институција	Заједница гимназија
----------------------	---------------------

Предлог - Стратегија развоја образовања 2030 треба да сагледа постојеће проблеме због којих није реализована Стратегија развоја образовања 2020, предложи правце и кораке за реализацију преосталих циљева. По питању гимназијског образовања потребно је извршити анализу резултата и постигнућа ученика гимназија у реформисаним условима образовања чиме би се проценила вредност реформских процеса и одредио утицај тих процеса на квалитет образовања у гимназији. Потребно је развијање система онлајн наставе у свим државним школама. Потребно је утврдити оправданост реализације и увођења изборних програма чији су садржаји у оквиру садржаја обавезних наставних предмета (у текућем разреду који ученик похађа или наредним разредима током школовања).

Одговор – Пре приступања изради СРОВОС 2030 израђена је *ex post* анализа спровођења Стратегије развоја образовања у Републици Србији (СРОС) до 2020. године. Овај документ

је намењен анализи остварености СРОС 2020. Резултати анализе послужили су као улазни параметри за развој предлога Стратегија развоја образовања 2030 претходила.

Школске 2021/22. године прва генерација гимназијалаца који уче по новом програму наставе и учења улази у последњи разред. Анализа резултата гимназијског образовања је предвиђена након завршетка првог циклуса реформисаног програма, па ће тако овај предлог бити јасније исказан у АП.

Влада Републике Србије је основала Јавну информационо-комуникациону установу “Академска мрежа Републике Србије - АМРЕС” ради изградње, развоја и управљања образовном и научно-истраживачком рачунарском мрежом Републике Србије. Ова мрежа образовним и научно-истраживачким организацијама и другим корисницима обезбеђује приступ и коришћење Интернета и информатичких сервиса у земљи, као и везе са националним и интернационалним мрежама. АМРЕС представља један од најзначајнијих ресурса научно-истраживачког и образовног рада и носилац је развоја информатичког друштва. Школе ће добити могућност да користе дигиталне уџбенике, наставници ће имати компетенције за њихово коришћење као и опрему у свакој учионици. Овај пројекат омогућава и успостављање онлајн наставе у предуниверзитетском образовању. Одговарајућом легислативом ће се овај вид наставе додатно регулисати.

Увођење новог гимназијског програма је пратило анкетање свих наставника гимназија о тренутном стању у гимназијама. Учествовало је 25% наставника и на основу резултата ове анкете Радна група која је формирана по налогу министра и коју су у највећем броју чинили директори-представници Заједнице гимназија је усвојила предлог плана наставе и учења за гимназију. Приоритетни циљеви су исходно оријентисани курикулуми, повећање изборности курикулума и унапређивање кључних компетенција. С обзиром да се наставни предмети углавном свде на предметне исходе и садржаје академске дисциплине, што су и сами наставници потврдили у наведеној анкети (Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања је сачинио упитник, а МПНТР је спровело процес) донета је одлука о увођењу изборних програма и повећања недељног фонда часова за 2. Истраживањем које је спровео ЗВКОВ у сарадњи са Филозофским факултетом испитивани су ставови ученика о изборним програмима и овај део курикулума је код ученика оцењен највишим оценама. Национални просветни савет је информисан о овом истраживању на седници на којој је разматран програм за трећи и четврти разред гимназија. Овај програм је децембра 2019. године, добио једногласну подршку чланова и изборни програми за последња два разреда су усвојени.

ПРЕДЛАГАЧ 63:

Име и презиме	Срђан Дробњаковић
Установа/институција	Унија послодаваца Србије

Предлог - Поједноставити систем акредитације Јавно признатих организатора активности образовања одраслих водећи рачуна о унапређењу њихових капацитета за развој нових програма обуке у складу са стандардом квалификација и потребама тржишта. Развијати

методологију за праћење ефеката образовања на запошљивост и запошљавање, као и креирање квалитетнијих послова (увести систем и редовно ажурирати податке о кретању ученика на тржишту рада и наставку образовања).

Одговор – У оквиру АП за остваривање СРОВРС 2030 планирана је активност 1.2.1.6. Унапређивање нормативног оквира за развој неформалног образовања одраслих и активност 1.2.1.7. Развој методологије за праћење ефеката примене квалификација на запошљавање и целоживотно учење, тако да су предлози већ обухваћени постојећим документима јавне политике.

ПРЕДЛАГАЧ 64:

Име и презиме	Жељко Митковски
Установа/институција	Фондација Ана и Владе Дивац

Предлог - У оквиру посебног циља 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању формулација „одрживи развој и колективна добробит“ треба проширити речју филантропијом, да би формулација гласила „одрживи развој, колективну добробит и филантропију“. У складу са допуном треба проширити мере, показатеље и активности.

Одговор - Термин који већ постоји (колективна добробит) у СРОВРС укључује и филантропију јер се дефинише као људска добробит. Додатно, визија развоја подразумева даљи рад на изградњи друштва и економије заснованих на знању, друштва које негује вредности као што су солидарност, поштовање, уважавање и јачање инклузивног приступа у образовању који омогућава квалитетно образовање за све и економије која ће бити конкурентна на европском, али и светском економском тржишту.

Образовно-васпитне установе у Србији у наредном периоду треба да граде сопствену културу у којој је свако, укључујући и сваког ученика, уважен и поштован, као и културу солидарности и међусобног поштовања

Стратегијом су предвиђена различита истраживања у вези са ставовима ученика о другима и другачијима у циљу развијања и реализацији обука ученика са циљем јачања њихових капацитета за остваривање активности које се односе на одрживи развој и колективну добробит.

ПРЕДЛАГАЧ 65:

Име и презиме	Тања Игњатовић
Установа/институција	Аутономни женски центар

Предлог - Допуна формулација активности и показатеља у деловима који се односе на праведност образовања. Поглавље које се односи на везу са постојећим политикама и правним оквиром је потребно допунити документима који се односе на заштиту од насиља, дискриминације и родну равноправност.

Одговор – У поглавље које се односи на везу са постојећим политикама и правним оквиром ће се уврстити предложене стратегије и закони.

Сви остали предлози су, такође, у складу са законодавним оквиром, те ће, где год је могуће, предложене допуне бити унете у неизмењеном облику. У ситуацијама где је процењено да предложена формулација „оптерећују“ текст биће наведено у фус ноти да сви подаци, када је год могуће, треба да се прикупљају тако да буду сегрегисани по полу, да ће сви програми наставе и учења и уџбеници бити осетљиви на родну равноправност и специфичности различитих друштвених група укључујући подзаступљене друштвене групе итд.

ПРЕДЛАГАЧ 66:

Име и презиме	Далибор Накић
Установа/институција	Национални Савет ромске националне мањине

Предлог - У оквиру општег циља 1 потребно је предвидети посебан циљ који ће се односити на ромску заједницу који треба да буде повезан са Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња (област образовања). Потребно је и примењивати афирмативне мере за упис ромских студената уз повећање финансирање из буџета са 1% на 3% на високошколске установе чији је оснивач Република Србија, а треба омогућити и стипендирање ромских студената од почетка студирања. Додатно, треба повећати број наставника ромског језика у основним и средњим школама у којима има ромске деце, акредитовати програме интеркултуралности националног савета са циљем смањења дискриминације и стереотипа и предрасуда према ромској националној мањини и изразу софтвера за уџбенике на ромском језику.

Одговор - Предлог којим се предлаже додавање посебног циља који се односи на повезивање са Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња не може да се прихвати имајући у виду да је та стратегија више међусекторска и садржи елементе који су у домену других министарстава, а и не би било смислено преписати и дуплирати. Али већина области које су набројане као важне (рани развој, подршка родитељству, подршка породицама, обезбеђивање бесплатних уџбеника за сиромашне и сл.) већ су или део

стратешког документа или су механизми већ уграђени у постојећу праксу те их нема потребе наводити као стратешке циљеве.

У СРОВРС 2030 и АП у оквиру Мере 2.1.2. Развој и примена модела финансирања који подстиче квалитет високог образовања, ефикасност и успешност студирања је предвиђено и унапређивање система афирмативних мера.

Питање повећања броја наставника ромског језика у основним и средњим школама није питање које се уређује стратешким документом, посебно ако се има у виду да у систему већ постоје механизми којим се то обезбеђује.

Што се тиче акредитовања програма интеркултуралности свака иницијатива која води смањењу дискриминације, стереотипа и предрасуда о ромској националној мањини је добродошла, али треба нагласити да сви програми обука морају да прођу дефинисану процедуру одобравања програма.

Део предлога који се односи на израду софтвера за уџбенике на ромском језику није у довољној мери образложен да би се на конкретан начин уврстио у СРОВРС 2030 и акциони план уз напомену да механизам за израду уџбеника постоји, а обезбеђивање квалитетних уџбеника на језицима националних мањина по новим програмима наставе и учења већ јесте део СРОВРС 2030.

ПРЕДЛАГАЧ 67:

Име и презиме	Љупка Михајловска
Установа/институција	Центар за студенте са хендикепом Универзитета у Београду

Предлог - Промена и допуна формулација мера и показатеља и додавање нових показатеља у деловима који се односе на праведност образовања.

Одговор – Сви предлози се прихватају осим предлога са се за посебни циљ 2.4: Дигитализација високог образовања - Мера 2.4.1: Увођење дигиталних платформи, електронског индекса и електронске матичне књиге студената уведе показатељ Степен дигиталне приступачности високошколских установа и програма јер се Мера 2.4.1. односи на ВШУ, а не студенте али ће се тиме последично унапредити и дигитална приступачност ВШУ. Ове активности ће бити детаљније образложене у наредном АП јер њихов почетак почиње након истека тренутно предложеног.

Део који се односи на стратешки и правни оквир ће бити допуњен предложеним документима, а прихвата се и терминолошко усаглашавање и додаци у делу који се односи на обухват образовања– прихвата се предлог који се односи на терминологију.

Прихвата се предлог допуне показатеља на нивоу општег циља 1 следећим индикаторима: Стопа завршавања основне школе ученика са инвалидитетом и сметњама у развоју,

Ефективна стопа преласка у средњу школу ученика са инвалидитетом и сметњама у развоју,
Стопа завршавања средње школе ученика са инвалидитетом и сметњама у развоју

Прихвата се предлог допуне у Посебном циљу 1.4: показатељем - проценат ученика из осетљивих друштвених група (ученици са сметњама у развоју, ученици ромске националности, ученици из социо-економски нестимулативних средина) обухваћених основним и средњим образовањем.

Предлог којим се предлаже допуна Мере 1.9.1: (Унапређивање инфраструктуре образовно-васпитних установа и установа ученичког стандарда у предуниверзитетском образовању и васпитању), не прихвата се допуна „бројем адаптираних и новоизграђених објеката који поштују принципе универзалног дизајна и дизајна за све и приступачни су особама с инвалидитетом (приступачни тоалети, отклоњене препреке за несметано кретање)“ с обзиром да свака инвестиција или модернизација инфраструктуре, било да се ради о изградњи, доградњи, адаптацији, реконструкцији или опремању, мора да се спроводи по стандардима приступачности и тзв. Универзалног дизајна, што значи да сваки адаптирани или новоизграђени објекат мора да одговара стандардима приступачности. Важнији је показатељ на нивоу система о укупном броју приступачних објеката а то се већ претходним предлогом допунило. Не прихвата се ни допуна показатеља показатељем - Процент опремљености школа асистивним/помоћним технологијама (говорним софтверима, брајевим штампачима и слично) имајући у виду да се асистивне технологије на системском нивоу уводе у ресурс центре и ресурс центри ће обезбеђивати образовно-васпитним установама асистивне технологије на коришћење.

Прихвата се предлог где се у активности 1.9.1.1. и 1.9.1.9. додаје „у складу са стандардима приступачности“ и у активности.

Доношењем и усвајањем Закона о основама образовања и васпитања 2009. године Србија се јасно определила за инклузивно образовање као стратешки циљ тако да је одредница инклузивни планови и програми наставе и учења непотребна и непрецизна. Програме учења Знаковног језика је неопходно обезбедити за глуву децу којима је знаковни језик матерњи али имајући у виду реалне тешкоће са малим бројем сертифицираних тумача за знаковни језик, потребно је направити реалну пројекцију како би се овај захтеван процес спровео у образовању.

Код мере 1.1.2. ће се додати показатељи који се односе на број акредитованих програма стручног усавршавања наставника за подршку ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом. Остале предложене активности су већ обухваћене у оквиру мере 1.3.1.

Допуна показатеља у оквиру мере 1.4.1. је прихваћена, осим у случају предлога који се односи на успостављену база података о свеукупној понуди активности и расположивим могућностима материјалне подршке ученицима и студентима из осетљивих друштвених група јер материјална подршка ученика и студената из осетљивих друштвених група је већ у одговарајућим сегментима стратегије описана на нивоу мера и показатеља као и активности, кад се говори о стипендијама, менторске подршке и смештаја у ученичким односно студентским стандардима.

У оквиру посебног циља 1.7. поред стандардизације српског језика ће се навести и стандардизација српског знаковног језика.

ПРЕДЛАГАЧ: 68

Име и презиме	Грегор Мохорчич – вођа пројекта државне матуре
Установа/институција	Пројекат државне матуре (ПДМ)

Предлог - Истиче се да у активности 1.2.2.7 Успостављање система државне матуре (пилотирање), пројекат РЕдиС 2030 нема никакву улогу и потребно је избрисати га и да у складу са Акционим планом имплементације завршног испита у школској 2022/23. години и државне матуре у школској 2023/24. години испитни центар мора да се формира и почне са радом у 2022. години, а не да се те године тек изради концепт испитног центра.

Одговор - У наратив СРОВРС 2030 и АП ће бити унете предложене измене.

ПРЕДЛАГАЧ 69:

Установа/институција	УНИЦЕФ
----------------------	--------

Предлог - Предлози и сугестије се односе на: другачије структурисање документа јавне политике и дефинисање изазова који ће у наредном периоду утицати на остваривање циљева образовања; јасније артикулисање принципа на којима ће бити засновано споровђење СРОВРС; уједначавање нивоа операционализације и конкретизацију мера и активности; потребу дефинисања међусекторског приступа; допунити методе и изворе праћења спровођења стратегије; преформулацију Оштег циља 1; побољшање документа у делу о праћењу и вредновању; дефинисање стратешких приоритета за даљи развој инклузивног и предшколског васпитања и образовања.

Одговор - Када је реч о политикама инклузивног образовања и њиховој операционализацији у Предлогу стратегије, коментари УНУЦЕФ-а се у значајној мери поклапају са начелним коментарима осталих предлагача (укупно 22) који такође указују на недовољну видљивост ИО, потребу да се уведу индикатори који се непосредно односе на припаднике осетљивих група, као и мере и активности даљег развоја политика ИО, уз потребу редефинисања улоге школа за ученике са сметњама у развоју те ће, где год је то могуће, то бити и учињено.

Део коментара УНИЦЕФ-а захтева значајније интервенције у структури текста Предлога стратегије што није могуће урадити с обзиром да је структура јавних политика уређена законом о планском систему, али ће неке мере и активности бити боље операционализоване.

Због значаја осталих коментара, посебно због тога што воде ка чвршћем повезивању Стратегије са међународним стратешким оквиром, у одговарајуће делове стратегије биће уврштени предлози који се односе на додавање предложених међународних докумената,

дефинисање свеобухватних принципа који ће водити спровођење СРОВРС 2030, јасније реферисање на међусекторски приступ и одговорност различитих заинтересованих страна у спровођењу Стратегије, дефинисање одговора образовног система на ситуацију изазвану пандемијом Ковида-19, дефинисање стратешких приоритета за даљи развој инклузивног образовања, јасније истицање учешћа деце и младих, вршњачку подршку и волонтаризам и више пажње ће се посветити употреби дигиталних технологија у процесу учења.

ПРЕДЛАГАЧ 70:

Име и презиме	Ивана Димитријевић
Установа/институција	Link group

Предлог - У предлогу је објашњено како трансверзалне компетенције утичу на разумевање смисла и циља учења и едукације.

Одговор - Предлози су већ укључени у стратешки документ кроз посебан циљ 1.1 који предвиђа унапређење наставе и учења кроз имплементацију мера које се односе на унапређивање стандарда постигнућа и пратећих програма који су засновани на компетенцијском моделу образовања.

Полазиште за унапређивање образовних стандарда чини документ Кључне компетенције за целоживотно учење – Европски референтни оквир (2018) којим је дефинисано осам кључних компетенција на основу којих ће се развијати предметне компетенције. Ослонац за ревизију стандарда чине и резултати ПИСА истраживања из 2018. године који су показали да су постигнућа ученика из Републике Србије и даље испод ОЕЦД просека. Истраживања показују да побољшање резултата на ПИСА тестирању директно доводи до економског раста. Подучавање ученика засновано на компетенцијама је улагање у њихову будућност, а тиме и у будућност економије наше земље.

Компетенцијски приступ стандардима ставља у први план сврху учења и функционалност знања која ученици током свог образовања стичу и активно примењују у многобројним ситуацијама школског и свакодневног живота. Ревидирани образовни стандарди дефинисаће предметна знања, начине сазнавања, као и примену знања у различитим аспектима личног живота ученика. Ревидирани образовни стандард биће формулисани на начин да свим учесницима образовног процеса, наставницима, ученицима и родитељима буде јасно која су фундаментална знања одређеног наставног предмета и које вештине и умења се развијају кроз одређени наставни предмет. Образовни стандарди су темељ на коме се заснивају предметни планови и програми који ће захваљујући иновираним приступу значајно унапредити развој ученичких компетенција које укључују трансферна знања и развој трансверзалних компетенција.

ПРЕДЛАГАЧ 71:

Име и презиме	Драгана Раичевић Бајић, Михаило Гордић
Установа/институција	Универзитет у Генту (Белгија), Катедра за лингвистику ¹ Градска организација глувих Београда ²

Предлог - Промена и допуна формулација мера и показатеља и додавање нових показатеља који се односе на образовање глувих и наглувих.

Одговор - Сви предлози се прихватају у начелу, те ће се у одговарајућим сегментима допунити наратив СРОВРС 203 и акциони план. Детаљнија образложења за поједине предлоге се налазе у одговорима на сличне или идентичне предлоге (нпр. у оквиру одговора на предлоге 76 и 82).

ПРЕДЛАГАЧ 72:

Име и презиме	Александра Ђуровић Ранђеловић
Установа/институција	специјални педагог, мајка детета са тешкоћама у развоју, које иде у редовну школу по ИОП-у2

Предлог - Предлог не садржи конкретне предлоге за измене и допуне документа, већ начелне коментаре о проблемима у образовању деце и ученика са сметњама у развоју.

Одговор – Готово сваки аспект који се описује у предлогу се већ појављује у тексту СРОВРС 2030, а прихваћени коментари других предлагача ће додатно примерити текст предлозима овог предлагача.

ПРЕДЛАГАЧ 73:

Име и презиме	ЕдуЛаб: Лабораторија образовних стратегија
Установа/институција	Институт за филозофију и друштвену теорију

Предлог - Занемарен значај друштвено-хуманистичких дисциплина и приметна је „економизација“ образовања и образовних циљева. Приоритет образовања у Стратегији не би смело да буде усклађивање образовања са потребама тржишта рада, већ пре свега квалитетно и свеобухватно образовање за сву децу и младе људе. Потребно је појаснити о каквој се промени курикуларне парадигме ради. Треба јасно нагласити потребу за успостављањем транспарентне процедуре за запошљавање наставника засноване на меритократији, заштиту наставника од мобинга, заштиту наставничке аутономије. Из визије образовања треба избрисати реч становништво “ јер наводи на биополитичку контролу и предлажу се извесне реформулације. Мисија треба да истакне лични развој појединца као

приоритет у образовању како би била у складу са Визијом и како би се избегао колективистички тон према коме интереси друштва имају предност над интересима појединца. Потребни су и додаци на део који се односи на циљеве СРОВРС 2030. Треба допунити показатеље и активности за Меру 1.1.3 и активности у оквиру Мере 1.2.3.

Одговор - Како предлози не нарушавају полазне идеје стратегије већ је унапређују и утемељују посебно наглашавајући улогу образовања за развој целовите личности, предлози су прихваћени.

ПРЕДЛАГАЧ 74:

Име и презиме	мр Гордана Брун
Установа/институција	Удружење „Школа за опстанак“

Предлог - У Нацрту СРОВРС 2030 је изостало експлицитно навођење еколошке писмености коју треба промовисати. Потребна је примена концепта “Учења за живот у природи од природе” од вртића до универзитета и кроз целоживотно образовање, а уместо репродуктивног учења, теренске радионице и активна настава изван учионице. Треба јасније да се наведе да се под културно наслеђем подразумева и културна и природна баштина. Ако су три главне полуге развоја образовања у Србији квалитет, ефикасност и аутономија, онда су за остваривање тог циља кључни фактор наставници, одговарајући студијски програми на учитељским и другим наставничким факултетима, као и њихово адекватно стручно усавршавање за наставу и ваннаставне активности, али и подједнако вредновање у исплати дохотка.

Одговор – Где год је сврсисходно, јасније истицање и позивање на важност екологије и еколошке писмености ће бити унето у СРОВРС 2030.

Циљеви, мере и активности везане за иницијално образовање и стручно усавршавање наставника су већ предвиђене предлогом СРОВРС 2030 и акционим планом.

ПРЕДЛАГАЧ 75:

Име и презиме	Драгана Малиџан Винкић
Установа/институција	Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије

Предлог - Предлог садржи неколико аспеката социјалне инклузије за које се сматра да треба да се узму у обзир у даљем развијању СРОВРС 2030 и акционог плана како би Стратегија имала посебно посвећен део који се односи на јасну визију и концептуализацију инклузивног образовања за наредних десет година. Такође, предлаже да се акционим планом предвиди посебна мера која се односи на систем инклузивног образовања на свим нивоима са оквиром за праћење и извештавање, како у погледу националних трендова, тако

и у погледу упоредивости кључних индикатора образовања са земљама чланицама ЕУ током наредне деценије, а као основ за систематско вишеслојно праћење инклузивног образовања на различитим нивоима предлаже се Оквир за праћење инклузивног образовања у Републици Србији који је припремљен 2015. године (СИПРУ и УНИЦЕФ). Предлогом се наглашава потреба за јасним смерницама инклузивног образовања и одговору на потребе деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом и очекује се појашњење и визија промене улога школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом (ресурсни центри) као и улоге школа које не прерастају у ресурсне центре и начина на који ће даље подржавати инклузивно образовање. Предлагач препознаје остварен тренд смањивања броја ученика у установама за образовање ученика са сметњама у развоју које сматра сегрегисаном окружењу, и очекује од Стратегије дефиницију приступа/опредељења ка специјалним одељењима и развојним групама. Поред тога, предлаже редефинисање критеријума за доделу ученичких кредита и стипендија у за социјално искључене групе становништва (сиромашни, из руралних подручја, студенти са инвалидитетом, Роми, итд.) и унапређивање мера подршке на нивоу универзитетског образовања. Додатно, врло је важно сагледати изворе финансирања и његову структуру, и у складу с тим планирати издвајања за образовање и васпитање; у жељено стање за све нивое образовања треба интегрисати питање унапређења физичке и информационе приступачности; у циљу бољег повезивања и одговора на потребе тржишта рада треба да буде јасније наведено; потребно је додатно пратити учешће младих који нису запослени и не налазе се у неком од програма обуке или образовања у укупном броју младих; код активности које се односе на развој система признавања претходног учења предлог је да се као будући изазов дефинише и анализа и сагледавање могућности пилотирања поступка ППУ и у делу високог образовања, као и да се размотри могућност да се и друге организације са статусом ЈПОА (приватни провајдери) укључе у процес имплементације поступка ППУ. Уочљиво је да улога новоуспостављених институција и тела као што су Агенција за квалификације, секторска већа и Савет за НОКС нису у довољној мери препозната у Предлогу стратегије за развој образовања 2030; на неколико места се за исходне индикаторе користе индикатори резултата; неопходно је обезбедити глас деце и ученика.

Одговор – Већина предлога у вези са инклузивним образовањем се прихвата како би постала јаснија визија и концептуализација инклузивног образовања. Стратегија се већ ослања на потребе деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју и инвалидитетом али је - поред визије промене улога школа за образовање ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом оснивањем ресурс центара – коригован је текст како би улога школа које не прерастају у ресурсне центре била јаснија, као и начин на који ће даље подржавати децу и ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, те је и приступ/опредељење ка специјалним установама, одељењима и развојним групама јасније дефинисано.

Што се тиче „системског вишеслојног праћења“ инклузивног образовања текст Стратегије се у више сегмената већ унапредио на основу прихваћених предлога и предвиђа се праћење инклузивног образовања у складу са системом који је описан и у Стратегији са циљем праћења образовања у целини: Ревизија односно развој стандарда и процедура за

самовредновање и спољашње вредновање образовно-васпитних установа, па тако и установа за образовање и васпитање деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Рedefинисање критеријума за доделу ученичких кредита и стипендија за ученике из осетљивих друштвених група и унапређивање мера подршке на нивоу универзитетског образовања су на основу предлога других предлагача прихваћени и уградиће се у текст Стратегије, што ће у великој мери резонovati са предлогом Предлагача.

Остали предлози који имају утемељење у законима и одговарају капацитетима система ће такође бити прихваћени.

ПРЕДЛАГАЧ 76:

Име и презиме	Јелена Ђаковић, Михаило Гордић
Установа/институција	Савез глувих и наглувих Србије

Предлог - Промена и допуна формулација мера и показатеља и додавање нових показатеља који се односе на образовање глувих и наглувих.

Одговор – Део који се односи на опис постојећег стања и препознати правци даљег развоја ће бити допуњен текстом који се односи на стварања услова за двојезично образовање глуве деце, успостављање услова за иницијално образовање наставника на српском знаковном језику, развијање програма обуке наставника који би предавали Српски знаковни језик са елементима културе заједнице глувих у Републици Србији, доступних на српском знаковном језику. Општи и посебни СРОВРС 2030 ће бити допуњени истицањем да ће се приступити и успостављању и развоју двојезичног образовања за глуву децу и ученике (на српском знаковном језику, као матерњем језику заједнице глувих у Србији, и језику средине), са елементима културе глувих особа; обезбеђивању педагошких асистената са знањем знаковног језика, за подршку глувој деци и ученицима, корисницима српског знаковног језика, као и обезбеђивање тумача за српски знаковни језик. У опису постојећег стања и препознатим правцима даљег развоја ће бити унет додатак који се односи на двојезично образовање глуве деце.

Показатељи за посебни циљ 1.4. и меру 1.4.1. ће бити допуњени предложеним показатељима. Предлог допуне показатеља за високо образовање се, такође, прихвата.

ПРЕДЛАГАЧ 77:

Име и презиме	Наташа Јанковић, Невена Буђевац, Бранка Вукелић
Установа/институција	Универзитет у Београду, као чланица међународног пројекта: <i>Circle U – European University Alliance /EPP-EUR-UNIV-2020 – European Universities</i> , Радни пакет 6: Обликовање будућности високог образовања у свету који се мења

Предлог - Увођење показатеља - повећање процента запослених на ВШУ који активно могу да користе 2 страна језика и повећање процента студената који активно користе 2 страна језика.

Одговор - Предложени индикатор није мерљив нити за њега постоји базна вредност, па тако не може ни бити прихваћен.

ПРЕДЛАГАЧ 78:

Име и презиме	Дејан Јеремић
---------------	---------------

Предлог - Опште напомене које повезују проценат функционално неписмених у области математичке писмености са преобимним планом и програмом наставе и учења предмета Математика, што доводи до стања дијаметрално супротног прокламованој визији.

Одговор - Примедба се односи на план и програм наставе и учења. Изостаје конкретно навођење предлога измене постављених циљева, мера, показатеља и активности. Важно је нагласити да се у посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе.

Такође, треба подсетити да су у радној групи за припрему програма математике били укључени представници Учитељског факултета и представници основних школа. Нови програм је почео да се примењује прошле школске године и тек треба да се виде његови ефекти, а примена у пракси ће показати да ли нешто треба мењати приликом ревизије постојећих планова и програма наставе и учења, која је планирана Стратегијом (у посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању). Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе. Приликом припреме предлога планова и програма, ЗУОВ у радне групе укључује представнике релевантних институција. Када се буде приступило ревизији планова и програма, ЗУОВ ће узети у обзир све предлоге који су добијени овим путем.

ПРЕДЛАГАЧ 79:

Име и презиме	Грозданка Гојков
Установа/институција	Српска академија образовања

Предлог - Предлози су концептуалне природе и односе се на недовољно јасно одређена теоријска полазишта реформе универзитета у Србији, ширу партиципацију академских

кругова за дискурс и план активности за остварење стратегије; потребу за озбиљнијом реорганизацијом финансијског аспекта високошколског образовања и, у складу са тим, уређивање стандарда за акредитацију и проверу квалитета; приметан утицај менаџмента у неолиберално оријентисаном образовању; занемарену друштвено-хуманистичку ноту високог образовања; јасније дефинисање разлика између академских и струковних студија, те у том смислу треба профилисати професије; јачање педагошког, психолошког, дидактичког аспекта у иницијалном образовању наставника путем увођења обавезних двогодишњих мастер студију у интердисциплинарним студијама из педагошко психолошке области итд.

Одговор - Реформа ВО је вођена међународним документима чија је потписница РС. Додатно, СРОВРС 2030 и АП као велику новину у ВО предвиђају израду и примену Оквира за праћење и вредновање ВО на основу кога ће се прикупљати подаци који треба да служе, између осталог, за усмеравање политике у области ВО у односу на друштвени контекст. Стога, где год је то могуће, јасније истицање сарадње са академском заједницом ће бити унету у наратив стратегије као и истицање других функција ВО које се не односе искључиво на релевантност за тржиште рада.

Мером 2.1.1: Развој оквира за праћење и вредновање (ОПВ) квалитета високог образовања („индикатори квалитета“) и примена добијених резултата у формулацији политике ВО је предвиђена провера квалитета ВО који се неће односити само на усклађеност ВО са тржиштем рада већ ће обухватати ширу лепезу индикатора квалитета. Такође, Мером 2.1.2: Развој и примена модела финансирања који подстиче квалитет високог образовања, ефикасност и успешност студирања је предвиђена промена система финансирања.

Када је у питању квалитет наставног кадра, СРОВРС 2030 предвиђа разнолике мере и активности у овој области за које се очекује да ће дати позитивне резултате и не ограничава се на иницијално образовање наставника као јединог фактора који утиче на квалитет наставног кадра.

ПРЕДЛАГАЧ 80:

Име и презиме	Акад. проф. др Младен Вилотијевић
Установа/институција	Српска академија образовања

Предлог - Међу различитим општим напоменама истичу се оне где се износи став да стратегији недостаје детаљан опис стања са анализом и показатељима, те правце даљег развоја треба одвојити као поглавље. Критикују се термини „општи циљ“ и „посебни циљ“ јер у педагошкој терминологији постоје циљеви и задаци. Стратегија је превише окренута традиционалној школи и репродуктивној настави - нигде се на говори о примени нове наставне парадигме - информатичко развијајуће наставе и инфраструктури за ту наставу. Потребно је моделовати школе са мањим бројем ученика, односно школа треба да ради у једној продуженој смени, а треба предвидети и радикалније промене у сфери педагошке евалуације које се темеље и на еманципаторској улози ученика у систему вредновања.

Наставнике за предшколске установе, основну и средњу школу треба образовати искључиво на педагошким факултетима, а у усавршавању наставника треба применити систем по коме онај ко образује наставнике треба да се бави и њиховим стручним усавршавањем. Садржај курикулума треба усредсредити на мањи фонд репрезентативних знања која се стичу самостално. За директоре треба бирати оне појединце који предњаче у примени и ширењу наставних иновација. Они морају бити укључени у систем сталног стручног усавршавања у току године како би успешно обављали своје различите функције.

Одговор - Саставни део СРОВРС 2030 је и *ex post* анализа која садржи јасне показатеље остварености претходне стратегије и идентификоване правце развоја. У вези са коментарима који се односе на опште и посебне циљеве и структуру СРОВРС у предлогу, наглашава се да је овај предлог јавне политике урађен у складу са

Законом о планском систему и пратеће уредбе које прописују начин и формат израде докумената јавне политике.

У оквиру Мере 1.1.2. предвиђене су активности везане за једносменски рад школа, а један од показатеља је и проценат школа са једносменском организацијом које спроводе обогачени програм подршке развоју ученика кроз васпитни рад, као и развијање аутентичних школских модела са програмима и активностима који ће се остваривати у школама са једносменском организацијом, што свакако подразумева повећање броја школа које ће радити у једној смени.

Праћењу и вредновању различитих аспеката образовања је, такође, посвећен значајан простор у СРОВРС 2030 и акционом плану.

У оквиру Посебног циља 1.9: Унапређена инфраструктура и мрежа установа у предуниверзитетском образовању и васпитању и установа ученичког стандарда, показатељ исхода подразумева повећање процента образовноваспитних установа и установа ученичког стандарда које задовољавају критеријуме техничке опремљености и наставка активности на опремању рачунарских кабинета, дигиталних учионица и обезбеђивању школске инфраструктуре за приступ широкопојасном интернету у свим учионицама. Такође, значајан део СРОВРС 2030 је посвећен дигиталном образовању.

У претходном периоду реализоване су обуке за директоре и полагање испита за лиценцу за директора установе образовања и васпитања. У складу са Стратегијом мере које воде остваривању Посебног циља 1.6: Унапређен квалитет система сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника, је и развој система сталног стручног усавршавања директора у циљу јачања капацитета директора кроз континуирано усавршавање директора.

ПРЕДЛАГАЧ 81:

Име и презиме	Марија Здравковић
Установа/институција	ОШ "Чегар" у Нишу , ОШ "Први мај" у Трупалу

Предлог - Начелне примедбе у којима се наводи да су ученици у основној школи оптерећени градивом које врло често не могу да схвате, те ниво познавања првог страног језика на крају 8. разреда треба да буде Б1. који ће се установити полагањем испита на крају 8. разреда и да се овај испит полаже пре завршног испита на крају основног образовања. Додатно, средње школе, при расписивању конкурса за упис у први разред, треба да пропишу неопходан ниво знања страног језика.

Одговор - У складу са Законом о основном образовању и васпитању у школи се полажу поправни, разредни, завршни испит, испит из страног језика и други испити. Ученик може да полаже испит из страног језика који није изучавао у школи. Испит се полаже по прописаном програму наставе и учења за одређени разред. Школа издаје ученику уверење о положеном испиту. Испит из страног језика може да се полаже и у другој школи, која остварује програм тог језика. Изузетно, ученику може да се призна уверење о положеном испиту из страног језика као доказ о савладаности програма страног језика за одређени разред, ако је то у најбољем интересу ученика, уколико је ученик наставио стицање основношколског образовања у другој школи, у којој се изучава други страни језик у односу на школу у којој је претходно стицао основношколско образовање и васпитање. Оцена о положеном испиту из страног језика уноси се у прописану евиденцију.

Познавање страног језика не може бити критеријум уписа у средње школе, изузев за упис у филолошке гимназије или билингвална одељења.

ПРЕДЛАГАЧ 82:

Име и презиме	проф. др Оливера Дурбаба, проф. др Ана Јовановић
Установа/институција	Филолошки факултет Универзитета у Београду

Предлог - 1. У иницијалном образовању наставника предметне дидактике морају имати јасан приоритет у односу на психологију и педагогију, које имају статус помоћних/граничних дисциплина; 2. Преформулација Циљ програма иницијалног образовања наставника; 3. Измена реченице „Подршка истраживањима и развоју области методике наставе појединих наставних предмета као интердисциплинарне научне области.“ Реченицом „Подршка научним истраживањима и развоју у области предметних дидактика и методика наставе, као и њиховом интердисциплинарном повезивању. Подршка развоју високошколске дидактике.“; 4. Преиспитивање предуслова, садржаја, начина спровођења, минималних захтева и вредновања приликом полагања испита за лиценцу; 5. Преформулација текста који се односи на квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству.

Одговор - Предлог везан за преформулацију циља програма иницијалног образовања наставника се прихвата. Компетенцијама запослених на ВШУ су посвећене Мера 2.1.3: Развој, успостављање и примена свеобухватних процеса и процедура у вези са унапређивањем људских ресурса у ВО предвиђене су активности 2.1.3.1. Дефинисање квантитативних и квалитативних индикатора за процену наставничких компетенција на ВШУ, 2.1.3.2. Израда Оквира наставничких компетенција у ВО, 2.1.3.3. Израда и усвајање Правилника о Оквиру наставничких компетенција у ВО и низ других активности које се односе на стручно усавршавање запослених на ВШУ. Такође, већ постоје интердисциплинарне мастер и докторске студије из Опште методике као Дидактика и Педагошка психологија и интердисциплинарни мастер програми за ППМ образовање наставника (све на матичном ФФ).

Преиспитивање система лиценцирања наставника ће бити унето као активност у акциони план.

У оквиру Посебног циља 1.7: Унапређен однос према српском језику и књижевности као основним елементима националног и културног идентитета и унапређивање школовања на српском језику у дијаспори, један од показатеља је унапређивање квалитета образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству.

У том смислу интензивираће се рад на развоју, акредитацији и остваривању програма стручног усавршавања за наставнике који остварују образовно-васпитни рад на српском језику у иностранству.

ПРЕДЛАГАЧ 83:

Установа/институција	Европска комисија
----------------------	-------------------

Предлог - Стратегија би требало да представи дугорочну политичку посвећеност Републике Србије процесу европских интеграција и усклађивања са политикама ЕУ у свим аспектима стратегије. Позива се Србија да представи усклађивање са стратешким приоритетима ЕУ, да интегрише заједничка мерила и алате за праћење у оквир праћења стратегије и да интегрише релевантна стратешка одређења, циљеве и мерила из различитих ЕУ стратешких докумената у Стратегију и Акциони план. Такође, хијерархија индикатора треба да обезбеди веродостојан оквир за праћење и извештавање, и у смислу праћења националних трендова раста и у смислу упоредивости кључних образовних показатеља са државама чланицама ЕУ током наредне деценије; Међусекторска питања би требало да буду видљивија у целој стратегији, а финансијски аспекти докумената би требало да представе реалистичне прогнозе и потребе за финансирањем из националних и екстерних извора. Стратегија би требало да конкретније представи анализу утицаја пандемије Ковида-19 на образовни систем; Друштвена бригаа о деци и предшколско васпитање и образовање – Визија овог дела система треба да садржи мерљиве индикаторе, нарочито кад је реч о обухвату у складу са мерилима ЕУ; Завршни испит и матура у средњем образовању -

Стратегија и акциони план треба јасно да одражавају најновију ситуацију у овој области; Обавезно средње образовање - У стратегији се помиње увођење обавезног средњег образовања, што се међутим не помиње у акционом плану. Искуства држава чланица ЕУ показује да је обавезно средње образовање снажан подстрек за спречавање осипања, али треба да буде допуњено мерама подршке непривилегованим ученицима; Инклузивност и правичност образовања - Више позадине и нагласка на једнаке могућности у образовању; Национални оквир квалификација – Треба истаћи начине комуникације о НОК-у према различитим заинтересованим странама; Вештине и повезивање са тржиштем рада и политикама/акционим плановима у сфери запошљавања - Преиспитати показатеље који се користе за учешће одраслих у образовању и обуци. Каријерно вођење (КВ) - Циљеви реформе КВИС би требало да буду јасније постављени према спровођењу вештина каријерног вођења у складу са новим стандардима; Потребна су додатна појашњења око развоја после средњег образовања које није високо образовање; Високо образовање - Препоручује се боље позивање на конкретне активности и програме који подржавају процес интернационализације, као и на то како ће се подржати институције да повећају учешће у међународним програмима/пројектима. Препоручује се истицање амбиције учешћа у програму Erasmus+ и другим међународним програмима отвореним за учеснике из Србије.

Одговор - Коментари у начелу, а посебно они који се односе на јасније реферисање на политичку посвећеност Републике Србије процесу европских интеграција и усклађивања са политикама и показатељима ЕУ у свим аспектима стратегије, се прихватају. Остали коментари, у зависности од њихове природе и утемељености у контексту ће, уколико је могуће, бити интегрисани у одговарајуће делове СРОВРС 2030.

ПРЕДЛАГАЧ 84:

Установа/институција	Национални просветни савет
----------------------	----------------------------

Предлог – Поред појединачних мишљења чланова, Национални просветни савет је доставио и обједињен предлог.. Тако и овај предлог садржи препоруку повећања учешћа процента бруто државног дохотка у образовању на 5%, да се у Стратегији нађе јасна дефиниција квалитета образовања; да утврђивање савременог педагошког концепта и оријентације пође од свеобухватне анализе програма наставе и учења оријентисаних на исходе и улоге наставника у њиховој реализацији; да дође до реafirмисања статуса наставника, уз смањење броја административних обавеза и разноликих обука које не служе стручном усавршавању и обезбеђивању квалитета у настави; да, уместо два изборна програма, треба задржати један изборни програм у сва четири разреда са два часа, а интердисциплинарни приступ реализовати кроз постојеће предмете; да се у Стратегију, у главама „Визија“ и „Циљеви“ уведе и израз „српски национални идентитет“, као и потреба његовог неговања и да то буде предвиђено и за средње и високо, а не само за основно образовање; да се приступи заштити постојећих и оснивање неопходних нових лектората српског језика у иностранству, као и системско обезбеђивање финансијских и законских услова за њихов изузетно значајан рад; препоручује се афирмисање националних катедара на свим српским

универзитетима (за српски језик, српску књижевност и историју) и непходност очувања постојећег броја буџетских места на њима; заједничким деловањем Министарства просвете и националних катедри треба подстицати младе људе да се опредељују за националне науке јер је то у интересу и нашег образовања и наше науке; препоручује се садржинско одређење националног књижевног канона; да у оквиру развијања приоритетних области стручног усавршавања наставног и руководећег кадра у образовним институцијама посебно место треба да добију семинари за стручно усавршавање у домену српске језичке културе; да се уведе полагање теста из српске језичке културе као један од услова за запошљавање у образовном систему те да се иницијално образовање наставника на језицима националних мањина не сме окончати без знања стандардног српског језика на нивоу Ц2 (као службеног језика РС); препоручује се да се у глави „Циљеви“ као један од циљева постави и надпредметни статус матерњег језика и књижевности у основним и средњим школама и да један од циљева буде и повећање броја часова Српског као нематерњег језика; да се у глави „Циљеви“ уврсти потреба додатних активности везаних за наставу Историје, измене и допуне постојећих програма, као и повећања броја часова овог предмета у средњим стручним школама, као и системско развијање културе сећања, историјске свести и сазнања о геноциду у 20. веку; да се потреба физичког васпитања уведе у главу „Визија“, а код „Циљева“ дода потреба увођења часова Физичког васпитања и спорта на универзитете и високе школе струковних студија; препоручује се јасно стратешко утемељење рада специјалних школа као васпитно-образовних установа; да се нагласак стави и на обавезну проверу друштвеног кредибилитета организација које спроводе додатно образовање и обуку наставника у областима које нису уже стручне; да се политика уписа на високошколске установе базирану на реалним потребама тржишта рада у Републици Србији; идеја омогућавања проходности студената са струковних на академске студије доводи до последица које негирају саму суштину разлике између академских и струковних студија, док проходност са академских на струковне студије препоручујемо; да се Стратегија јасно одреди према неопходности једносменског рада; да наводи из Стратегији развоја образовања у Србији до 2020, остане као стратешки циљ до 2030. године и да развој музичког и балетског образовања буде национални интерес.

Одговор - Истицање потребе већег улагања у образовање ће бити наведено као и потреба за анализом програма наставе и учења оријентисаних на исходе и улоге наставника у њиховој реализацији. Овде треба нагласити и то да школске 2021/22. године прва генерација гимназијалаца који уче по новом програму наставе и учења улази у последњи разред након чега ће бити урађена анализа која ће подразумевати и сврсисходности постојања два изборна програма и то ће бити јасније исказано у АП.

Постојеће и будуће активности МПНТР на оснаживању и оснивању нових лектората биће јасније наведен у наративу Стратегије и пратећем АП.

Такође, стратешко опредељење везано за рад специјалних школа као васпитно-образовних установа ће се унети у СРОВРС 2030.

Везано за део предлога који се односи на кредибилитет организатора обука и компетенције наставника развијане путем сталног стручног усавршавања, стратегијом је предвиђена

измена Правилника о сталном стручном усавршавању, као и ревизија процедура израде Каталога сталног стручног усавршавања и праћења ефеката реализованих обука, чиме се унапређује ова област.

Када је у питању неусклађеност политике уписа на ВШУ и тржишта рада, подсећамо да се у оквиру Мере 2.2.1: Подстицање сарадње ВШУ са послодавцима, привредним и јавним сектором и јачање предузетничке компоненте високог образовања планира усклађивање уписа на ВШУ у складу са потребама тржишта рада. Када је у питању проходност студената, предлог је у супротности са Законом о високом образовању и принципима једнакости у образовању.

Потреба увођења и остваривања једносменског рада школа је препозната у СРОВРС 2030 - новим стратешким документом, у оквиру Мере 1.1.2: Развој услова и подршка образовно-васпитним установама у унапређивању програма, наставе и учења у предуниверзитетском образовању и васпитању, један од предвиђених показатеља је и проценат школа са једносменском организацијом које спроводе обogaћени програм подршке развоју ученика кроз васпитни рад, као и развијање аутентичних школских модела са програмима и активностима који ће се остваривати у школама са једносменском организацијом, што свакако подразумева повећање броја школа које ће радити у једној смени.

Увођење онлајн наставе или хибридне наставе, као потпуне замене непосредног рада са ученицима није ни планирано на нивоу целог система, већ у ситуацијама сличним ситуацији пандемије или као подршка редовној настави. Овај део ће бити ближе објашњен у тексту стратегије.

Свесни чињенице да су наставници појединих предмета дефицитарни, МПНТР планира наставак спровођења мера популаризације студијских програма за образовање дефицитарних струка наставника и то ће бити јасније наведено у акционом плану.

Улога родитеља је, такође, препозната у СРОВРС 2030. У свим активностима које су предвиђене за остваривање приоритета који се односи на реафирмисање и јачање васпитне улоге образовно-васпитних установа, стратешким документом предвиђено је оснаживање родитеља, односно других законских заступника за учешће у активностима у областима које треба да доведу до развијања школског амбијента који афирмише вредности савременог демократског друштва, међусобно поштовање и уважавање, ненасиље и антидискриминацију, активностима развијања безбедносне културе младих. Како је утисак да то није довољно видљиво, улога родитеља као партнера у образовању, нарочито кроз наставак активности на успостављању и оснаживању општинских савета родитеља, биће јаче препозната у стратешком документу.

У СРОВРС 2030 физичко васпитање није запостављено, напротив инсистира се на његовом јачању заједно са активностима које се односе на школски спорт, али је стављено, пре свега у функцију остваривања васпитне улоге школе. Такође, на музичко и балетско образовање се гледа као на део интегралног система образовања и васпитања у Републици Србији и све предвиђене активности које воде јачању школа се односе и на уметничке

школе. Додатно, предвиђена је анализа просторних капацитета средњих музичких школа и доношење новог акта о мрежи средњих музичких школа.

STEM област је такође уважена, али ће њена видљивост бити јасније исказана у наративу стратешког документа. Укратко, реферисаће се на план конкурисања за средства из предприступних фондова за опремање гимназија најскупљом недостајућом опремом, обуке наставника за писање пројеката које промовишу STEM област и конкурисање за додатна средства. Како су ове активности предвиђене након 2023. године детаљнија појашњења ће се наћи у наредном АП.

Када је у питању српски језик, кроз активности у оквиру Мере 1.7.1: Успостављање механизма сарадње и пружање подршке неговању српског језика и књижевности предвиђено је: успостављање интер-секторске и међу-институционалне радне групе која ће у будућности да изради плана за: унапређивање језичких компетенција ученика и студената; унапређивање језичких компетенција становништва кроз активности неформалног образовања и неговање позитивног става према српском језику и књижевности; Израда анализе статуса српског језика и књижевности на свим нивоима образовања, укључујући и високошколске установе, као и компетенција ученика/студената и њихових наставника и пружање подршке образовно-васпитним установама у раду на промовисању стандардизованог српског језика. Важност српског језика и књижевности се огледа у чињеници да ће Српски језик бити интегрални део државне матуре, чиме се обезбеђује језичка компетенција ученика који улазе на високо образовање.

Додатно, у посебном циљу 1.1: Унапређени настава и учење у предуниверзитетском образовању и васпитању наведено је да се планира унапређивање постојећих планова и програма наставе и учења. Ревизија планова и програма подразумева анализу постојећих планова и програма, дефинисаних исхода и броја часова на којима треба остварити те исходе. Приликом припреме предлога планова и програма, односно, када се буде приступило ревизији планова и програма предмета Српски језик и књижевност, Историја и Српски као нематерњи, ЗУОВ ће у радне групе укључити представнике релевантних институција и организација.

Истовремено, МПНТР нема овлашћења да уведе обавезу полагања стандардног српског језика на нивоу Ц2 за студенте програма иницијалног образовања наставника, али је спремно да о том питању покрене дијалог са представницима ВШУ што ће се и рефлектовати у додавању те активности у АП у оквиру мере 1.5.1.

Предлози који се тичу мера и активности које треба да буду у функцији подстицања развоја или очувања српског националног идентитета, захтевају ширу расправу која се може спровести у наредном периоду, како би се постигао општи консензус на националном нивоу. До тада, предлози који имају утемељење у законима и одговарају капацитетима система ће бити узети у обзир и разматрани на нивоу радних група које буду израђивале програме наставе и учења или се буду бавиле другим важним питањима у области образовања и васпитања.

Све дефиниције појмова које се користе у СРОВРС 2030 (нпр. квалитетно образовање, праведност итд.) су дефиниције које Република Србија преузима из међународне праксе, а на основу докумената и конвенција које је потписала и ратификовала (пре свега конвенција УН).